

Mojca Medvešek, Romana Bešter
in Janez Pirc

Priseljske organizacije v Sloveniji¹

Izvleček

Prispevek prinaša celosten popis in predstavitev delovanja priseljskih organizacij v Sloveniji ter prikaz odnosa večinskega prebivalstva do priseljskih organizacij. Organiziranje in delovanje priseljencev v društvih ali drugih organizacijah je pomembna oblika njihove civilnodružbene participacije v državi priselitve. V Sloveniji je bilo v letu 2023 delujočih 134 priseljskih organizacij, velika večina od njih so društva. Prispevek se osredotoča predvsem na analizo dejavnosti identificiranih organizacij, na čas njihove ustanovitve, etnično organiziranje in geografsko porazdelitev teh organizacij.

Analiza je pokazala, da v Sloveniji prevladuje monoetnično organiziranje priseljskih skupnosti. Največji delež delujočih priseljskih organizacij je bil ustanovljen v obdobju med letoma 2000 in 2009. Veliko večino teh organizacij so ustanovili pripadniki skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, ki so med priseljenci najštevilčnejši in beležijo najdaljšo prisotnost v Sloveniji. Tako se njihove organizacije uvrščajo med najstarejše med vsemi priseljskimi organizacijami, delujoče so na širšem geografskem območju in izkazujejo večjo raznovrstnost dejavnosti kot organizacije drugih priseljskih skupin. Največ priseljskih organizacij deluje v urbanih okoljih, kjer je tudi sicer največja koncentracija priseljenega prebivalstva. To velja zlasti za območje nekdanjega industrijskega polmeseca, kjer se jih nahaja okoli tri četrtine. Kar 44 % vseh omenjenih organizacij se nahaja v Ljubljani. Skoraj vse priseljske organizacije se ukvarjajo s kulturnimi dejavnostmi, posvečajo se predvsem ohranjanju izvornih kultur in jezikov priseljencev. Dobra četrtina se jih posveča tudi različnim aktivnostim na področju izobraževanja, omeniti pa je treba še njihovo delovanje na področjih zagovornišva, humanitarnosti in športa.

1 Prispevek je rezultat projekta *Integracija priseljencev skozi civilnodružbeno in politično participacijo* (J5-3119) in raziskovalnega programa *Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje* (P5-008), ki ju financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

V prispevku so predstavljeni še izsledki ankete glede mnenj večinskega prebivalstva o vlogi oziroma delovanju priseljenjskih organizacij, ki so se pokazala kot precej pozitivna.

Ključne besede: priseljenci, priseljenjske organizacije, priseljenjska društva, civilnodružbena participacija, Slovenija

1 Uvod

Priseljske organizacije se kot predmet raziskovanja pojavljajo v raziskavah, ki imajo lahko zelo različne fokuse. Nekatere se osredotočajo na proučevanje vloge priseljskih organizacij pri ohranjanju etnične identitete priseljencev oziroma njihove vloge pri vključevanju priseljencev (njihovih članov) v družbo priselitve (Sardinha 2009), lahko obravnavajo sodelovanje priseljskih organizacij v političnih procesih v državi priselitve (zagovorništvo, predstavništvo, sodelovanje v posvetovalnih telesih) (Predelli 2008), nekatere proučujejo transnacionalne povezave priseljskih organizacij z državami izvora ali s priseljskimi organizacijami v drugih državah (Guarnizo et al. 2003; Portes & Fernández-Kelly 2015). Eden od pomembnih fokusov raziskav je tudi proučevanje učinkov sodelovanja priseljencev v priseljskih organizacijah na njihovo civilnodružbeno in politično participacijo v širši družbi (Portes & Rumbaut 1990; Putnam 1993; 2000; Fennema & Tillie 1999; Uslaner & Conley 2003; Jacobs & Tillie 2008; Myrberg 2011; Herman & Jacobs 2015), pa tudi povezava med integracijskimi politikami in razvojem ter delovanjem priseljskih organizacij (Fennema & Tillie 2004). Pri tem se zastavlja vprašanje, kakšen učinek imata povezovanje in mobilizacija priseljencev znotraj priseljskih organizacij na njihovo vključevanje v širšo družbo. Predvsem gre za razmislek o tem, ali politike, ki spodbujajo takšno povezovanje in ohranjanje kulturne raznolikosti, prispevajo k utrjevanju družbene kohezije ali ravno nasprotno, jo spodkopavajo.

Značilnosti delovanja, število in velikost priseljskih organizacij so pokazatelji, v kolikšni meri se priseljenci želijo opredeliti kot drugačni v odnosu do večinskega prebivalstva države priselitve (Schrover & Vermeulen 2005). Organizacije priseljencev lahko delujejo na obrambni (*defensive*) poziciji oziroma izhodiščih, kot odgovor na obstoječe izključevanje priseljencev, lahko pa izhajajo iz bolj ofenzivne (*offensive*) pozicije oziroma potrebe po razločevanju priseljencev od večinskega prebivalstva. Poleg te dihotomije je mogoče razlikovati tudi med organizacijami, katerih cilj je spodbujanje integracije, in tistimi, ki delujejo predvsem v smeri vzpostavljanja razlikovanja med člani organizacije in drugimi prebivalci države priselitve (Schrover & Vermeulen 2005).

Kot poudarja Svet Evrope (Council of Europe 1991), je treba ustanavljanje združenj etničnih in priseljskih skupnosti, namenjenih spodbujanju njihovih skupnih ciljev in interesov, pozdraviti, saj naj bi takšna združenja igrala pomembno vlogo v procesu integracije priseljskih skupnosti. Obstoj različnih združenj ali organizacij priseljencev je jasen znak, da priseljenci postajajo aktivni subjekti v družbi in ne zgolj »objekti«¹ skrbi. Eden od znakov razvijajoče se integracije je namreč vse večja težnja po dejavnem sodelovanju

v življenju družbe in združenja oziroma organizacije so pogosto lahko sredstvo za takšno sodelovanje (Council of Europe 1991, 58–59).

V okviru projekta Integracija priseljencev skozi civilnodružbeno in politično participacijo² raziskujemo delovanje priseljskih organizacij v Sloveniji z namenom proučitve njihove vloge v procesu integracije priseljencev. Predpogoj za to je poznavanje organiziranja priseljencev. Zanima nas, koliko priseljskih organizacij deluje v Sloveniji, s kakšnim namenom so ustanovljene, na katerih področjih delujejo, kje jih je največ, kdo so njihovi ustanovitelji, kakšno je njihovo članstvo, kako se povezujejo med sabo ter z organizacijami in institucijami večinske družbe. Proučujemo tudi, kateri dejavniki vplivajo na to, da se priseljenci odločijo za ustanovitev organizacij oziroma za vključitev in sodelovanje v njih ter kako to vpliva na njihovo širšo civilnodružbeno in politično participacijo v Sloveniji ter integracijo v širšem smislu.

V tem prispevku bomo predstavili preliminarne rezultate raziskave, ki prikazujejo, katere priseljske skupnosti so v Sloveniji ustanovile lastne organizacije, koliko priseljskih organizacij trenutno obstaja, koliko časa že delujejo, na katerih področjih so dejavne in kakšna je njihova geografska razporeditev. Takšnega strnjenege popisa in pregleda priseljskih organizacij v Sloveniji v obdobju zadnjih 15 let nimamo, je pa to pomembna podlaga za nadaljnje raziskovanje in proučevanje vloge priseljskih organizacij v procesu spodbujanja civilnodružbene in politične participacije priseljencev v Sloveniji ter njihove integracije v širšo družbo. Predvidevamo, da imajo največ priseljskih organizacij in tudi najbolj raznovrstne organizacije tiste skupnosti, ki so v Sloveniji najštevilnejše in najdlje prisotne, ter da je njihova koncentracija največja v okoljih, kjer živi največ prebivalstva s prvim prebivališčem v tujini. Pri proučevanju priseljskih organizacij se osredotočamo na nevladne organizacije. V nadaljevanju zato najprej podajamo opredelitev nevladnih organizacij in nato še posebej opredelitev priseljskih nevladnih organizacij. Sledi predstavitev metode zbiranja in klasifikacije podatkov, v osrednjem delu pa prikaz zbranih podatkov, njihova analiza in interpretacija. Na koncu prispevka je predstavljen še odnos večinskega prebivalstva do priseljskih organizacij, pri čemer je poudarek predvsem na vprašanju, ali večinsko prebivalstvo priseljske organizacije dojema kot nekaj, kar ovira integracijo priseljencev v širšo družbo, ali nasprotno, kot nekaj, kar prispeva k njihovi uspešnejši integraciji.

2 Opredelitev pojmov

Enotne definicije za nevladne organizacije (NVO) ali organizacije civilne družbe ni. Po Rakar et al. (2011, 17) je to v splošnem »širok spekter organizacij, ki niso niti tržne niti državne, v javnosti pa so poimenovane z različnimi imeni, kot so neprofitne, prostovoljne, humanitarne, neodvisne, civilnodružbene in nevladne organizacije. V Sloveniji je najpogostejše uporabljen izraz nevladni sektor, ki poudarja neodvisnost od države«. Kot je navedeno na spletni strani Zavoda center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij oziroma CNVOS (CNVOS 2023b), lahko NVO ali organizacijo civilne družbe opredelimo kot skupino, ki deluje neodvisno od vlade, ponavadi je neprofitna, lahko je ustanovljena na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni in se zavzema za različne družbene ali politične cilje. NVO ni pravno-organizacijska oblika, kot denimo društvo ali zavod, ampak so NVO lahko različne pravne osebe, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje, kot jih določa Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg) (CNVOS 2023b).

ZNOrg v 2. členu opredeljuje nevladno organizacijo kot organizacijo, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji,
- ustanovile so jo izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava,
- je nepridobitna,
- je neprofitna,
- je neodvisna od drugih subjektov,
- ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica.

Delovanje NVO je običajno povezano z aktualnimi družbenimi, političnimi in okoljskimi vprašanji ter vprašanji človekovih pravic. Vendar prizadevanja civilne družbe niso omejena samo na odzivanje na urgentne dogodke, kot je na primer pandemija covida-19 ali vojna v Ukrajini. Skrb za uresničevanje pravic in zagotavljanje skupnih vrednot je vsakodnevni izziv, ki spodbuja delo organizacij civilne družbe. V prvi vrsti se zavzemajo za to, da vlada odgovarja na izzive, s katerimi se sooča naša družba, na način, ki zagotavlja dobro počutje, pravice in svoboščine vseh ljudi. Zavzemajo se tudi za izboljšanje in vzdrževanje infrastrukture, podpirajo inovacijsko delo, služijo kot povezovalni člen med vlado in širšo javnostjo, zagotavljajo usposabljanja kadrov in praktično pomoč pri uresničevanju zastavljenih projektov, prispevajo k raziskavam in vrednotenju izvedenih projektov ter delujejo kot glasniki, ki zagovarjajo marginalizirane ali drugače nezastopane skupine. Civilnodružbene organizacije med drugim dokumentirajo kršitve človekovih pravic in grožnje demokraciji oziroma pravni državi ter nanje opozarjajo javnost in

odločevalce. S svojim delom lahko prispevajo k oblikovanju zakonov in politik, ki so skladni s človekovimi pravicami (Ravo & Reich 2022).

Pri opredeljevanju, katera NVO je priseljska in katera večinska, lahko upoštevamo različne kriterije. De Haas (2006, 7) kot priseljsko organizacijo opredeljuje vsako organizacijo, ki jo sestavljajo pretežno priseljenci in njihovi potomci, ne glede na specifične dejavnosti te organizacije. Kucaba in soavtorji (2017) pa za opredeljevanje priseljske organizacije predlagajo več kriterijev: 1. kdo so ustanovitelji organizacije, 2. kdo so člani organizacije in 3. kakšne so aktivnosti NVO oziroma ali so v večji meri povezane s priseljsko tematiko ali ne. Po Kucabi in soavtorjih (2017) je NVO opredeljena kot priseljska, če je vsaj polovica članov upravnega odbora³ priseljencev, če je vsaj polovica članov NVO priseljencev oziroma če je vsaj polovica aktivnosti NVO povezanih s priseljsko tematiko. Vsi navedeni elementi nimajo enake teže pri opredelitvi tipa organizacije, pogosto pa je pri tovrstni opredelitvi relevanten identifikator že samo ime NVO.

V tem prispevku kot priseljske organizacije obravnavamo tiste organizacije, ki so jih ustanovili oziroma katerih člani so pretežno pripadniki priseljskih skupnosti oziroma njihovi potomci in katerih delovanje je povezano s priseljsko tematiko (s tem mislimo predvsem na ohranjanje priseljske kulture in jezika v novem okolju ter zavzemanje za pravice in položaj priseljencev oziroma priseljskih skupnosti). Članstvo priseljskih organizacij je lahko sestavljeno tako iz priseljencev kot potomcev priseljencev in vseh drugih posameznikov, ki jih združujejo dejavnosti organizacije. Tovrstne organizacije v Sloveniji imajo skoraj v vseh primerih status društva.

3 Metodologija

V Sloveniji nimamo centralnih registrov priseljskih organizacij (oziroma organizacij, v katere so včlanjeni in v njih delujejo priseljenci), kjer bi bili ob tem dostopni tudi podatki o njihovih vsebinskih in ciljnih usmeritvah, številu članstva, vodstveni strukturi, kraju sedeža ipd. Zato smo informacije o obstoju in delovanju teh organizacij pridobili zlasti preko spletnih strani društev in zavodov, njihovih profilov na Facebooku, preko Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) ter predstavitev delovanja posameznih društev v medijih in literaturi.

Po podatkih AJPES je bilo 31. avgusta 2023 v Sloveniji registriranih 27.445 nevladnih organizacij, od tega 23.291 društev, 3.895 (zasebnih) zavodov

3 Društva v skladu z Zakonom o društvih (ZDru-1) kot izvršilni organ niso obvezana imeti upravnega odbora, vendar jih v praksi pogosto imajo (CNVOS 2023b). V zavodih pa imajo za upravljanje svet ali drug kolegijski organ upravljanja (29. člen Zakona o zavodih (ZZ)).

in 259 ustanov.⁴ Vse registrirane organizacije niso nujno tudi aktivne. Običajno med aktivne štejemo tiste, ki na AJPES oddajajo letna poročila (CNVOS 2023a). Skladno s 37. členom Zakona o davčnem postopku (ZDavP-2) morajo imeti tudi nevladne organizacije kot oblike poslovnih subjektov odprte svoje transakcijske račune pri bankah oziroma hranilnicah.

Pri kabinetnem raziskovanju priseljskih organizacij smo se soočali s temeljno težavo, da za nekatere organizacije niso dostopni niti osnovni podatki o tem, s čim točneje se ukvarjajo (vrste dejavnosti), koliko dejavni sploh so (koliko dejavnosti ali prireditev imajo letno, kakšna je obiskanost dejavnosti itd.) oziroma ali morda obstajajo samo (še) na papirju. Prav tako pogosto ni podatkov o številu in strukturi članstva (npr. po državljanstvu ipd.). Pri opredeljevanju, katere nevladne organizacije v Sloveniji so priseljske, smo zato kot kriterij vzeli njihove vsebinske usmeritve in samo poimenovanje organizacij. V primeru pomanjkanja drugih informacij o organizaciji je bilo poimenovanje tudi edini kriterij za opredelitev.

V analizi priseljskih organizacij smo se osredotočili na naslednje podatke:

- pravnoformalna oblika,
- status aktivnosti (ali je organizacija še aktivna ali je že prenehala z delovanjem),
- status v javnem interesu⁵ (ali ima organizacija ta status ali ne),
- letnica ustanovitve,
- sedež organizacije (kraj),
- vrste dejavnosti, s katerimi se organizacija ukvarja.

Prvih pet vrst podatkov o priseljskih organizacijah smo pridobili s pomočjo podatkovne baze AJPES, vendar smo morali zaradi omenjene

4 Podatki o društvih zajemajo tudi podatke o podružnicah društev in o mladinskih svetih, podatki o zavodih pa tudi podatke o verskih skupnostih, ki imajo status humanitarne organizacije. Iz podatkov so izvzeta društva, zavodi in ustanove, ki jih je ustanovila Republika Slovenija, občine ali druga oseba javnega prava (CNVOS 2023a).

5 NVO pridobi status NVO v javnem interesu na podlagi odločbe ministrstva, ki je pristojno za področje, na katerem deluje (status NVO v javnem interesu se namreč podeli za določeno področje). Da je delovanje organizacije v javnem interesu, lahko določa poseben zakon ali pa o tem na podlagi ZNorg in morebitnih dodatnih kriterijev odloča pristojno ministrstvo. Praviloma mora NVO za pridobitev statusa NVO v javnem interesu (na kateremkoli področju) izpolnjevati še naslednje pogoje: da njeni člani, če gre za člansko organizacijo, niso pravne osebe javnega prava, da ji ni bila pravnomočno izrečena sankcija globe za hujši davčni prekršek ali prekršek, katerega narava je posebno huda, in ni bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja, in da nad njo ni začet stečajni postopek ali postopek likvidacije (CNVOS 2023b). V skladu s 16. in 17. členom ZNorg imajo NVO v javnem interesu določene prednosti pri javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna, namenjenih nevladnim organizacijam. Poleg tega pa so tovrstne NVO lahko deležne še drugih ugodnosti, olajšav, spodbud, prednosti in pravic.

odsotnosti evidenc, ki bi posebej izpostavljale priseljsko komponento organizacij, imena teh društev in zavodov poznati že pred poizvedovanjem na AJPES. Do osnovnih informacij o imenih oziroma o obstoju in delovanju priseljskih organizacij smo prišli prek dosedanjega poznavanja priseljskih skupnosti v Sloveniji, s pomočjo literature, ki je v ožjem obsegu že omenjala delovanje nekaterih od teh organizacij (npr. Kržišnik-Bukić 2003; Medvešek 2007; Glamočanin 2010), deloma pa tudi s pomočjo rezultatov razpisov Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) ter profilov in objav nekaterih društev na Facebooku. V marsikaterem primeru pa smo o tem lahko sklepali samo posredno prek samega poimenovanja (npr. če organizacija v imenu vsebuje besedno zvezo »kulturno društvo«, je kultura gotovo ena njenih osrednjih dejavnosti) ali pa prek dejstva, ali so se te organizacije v času trajanja naše raziskave⁶ prijavljale na javne razpise za izbor kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v Sloveniji, ki jih sofinancira JSKD.⁷ Za izhodišče smo opredelili sedem dejavnosti priseljskih organizacij: kulturo, šport, izobraževanje,⁸ zagovorništvo,⁹ humanitarno dejavnost, znanost¹⁰ in gospodarstvo.¹¹ Točno evidenco, s katero dejavnostjo se posamezna organizacija ukvarja, je težko izdelati. V večjih priseljskih organizacijah opredelitev dejavnosti organizacije olajša obstoj sekcij (npr. za folkloro, za šport). Kljub temu delovanje na nekaterih področjih (npr.

6 V tem primeru smo analizirali rezultate razpisa iz leta 2021 in 2022.

7 Predmet razpisa je sofinanciranje kulturnih projektov kulturnih organizacij s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v Republiki Sloveniji ter kulturnih projektov ustvarjalcev, pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi. Področje razpisa je kulturna dejavnost, ki se izvaja na neprofiten način in je v interesu širše družbene skupnosti. Ožja področja so: glasbena, gledališka, folklorna, filmska, plesna, likovna in literarna dejavnost ter dejavnosti, ki vključujejo več navedenih področij ljubiteljskega kulturnega delovanja hkrati (JSKD 2021, 2022).

8 To dejavnost smo večinoma izpostavili pri društvih, ki organizirajo učenje priseljskih jezikov ali slovenskega jezika.

9 Organizacije, ki se ukvarjajo z zagovorništvom, lahko izvajajo različne dejavnosti, na primer: 1) zbiranje in razširjanje informacij o težavah, s katerimi se soočajo priseljenci – s tem organizacije prispevajo k ozaveščanju o teh problemih; 2) lobiranje pri političnih odločevalcih in drugih javnih institucijah za spremembe v zakonodaji ali v politikah, ki se nanašajo na priseljence; 3) organizacija kampanj in protestov, s katerimi opozarjajo na priseljska vprašanja in dosežejo spremembe v družbi; 4) nudenje pravne pomoči priseljencem pri reševanju pravnih vprašanj, kot so pridobitev vizumov, delovnih dovoljenj, socialnih pravic itd.

10 Priseljska organizacija sodeluje v raziskovalnih projektih, ki se osredotočajo na proučevanje priseljevanja in vplivov priseljevanja, organizira oziroma soorganizira znanstvene konference, dogodke ter objavlja rezultate v znanstvenih publikacijah.

11 Delovanje na področju gospodarstva smo opredelili kot pomoč pri ustanavljanju podjetij in povezovanje s poslovnimi partnerji v državi izvora, s čimer prispevajo k spodbujanju gospodarske rasti in izboljšanju ekonomskega položaja priseljencev.

na področju zagovorništva, humanitarnosti, gospodarstva) ni nujno formalno zavedeno v letnih poročilih, medijskih objavah itd. Delovanje na nekaterih področjih tudi ni nujno kontinuirano, lahko je vezano na določeno časovno obdobje, na izvajanje aktivnosti v okviru projektov itd. Dejavnosti posamezne organizacije se lahko prekrivajo ali dopolnjujejo. Obstaja tudi velika razlika med opredelitvijo dejavnosti posamezne organizacije v ustanovni dokumentaciji ter dejanskimi izkazi v letnih poročilih, ki jih organizacije oddajajo na portalu AJPES. V takih primerih smo težili k upoštevanju dejavnosti, ki se dejansko izvajajo. Vse naštet otežuje izdelavo natančne kategorizacije dejavnosti posamezne priseljske organizacije.

4 Pregled priseljskih organizacij v Sloveniji

Na podlagi ugotovitev do sedaj izvedenih raziskav se kaže, da na organiziranost priseljskih skupnosti vplivajo predvsem velikost ter demografske in socialno-ekonomske značilnosti priseljske skupnosti, pa tudi politične oziroma strukturne priložnosti (vključno z možnostmi financiranja) v državi priselitve. Nastanek priseljskih organizacij je lahko v interesu vlade oziroma države priselitve, saj se s tem priseljske skupine oblikujejo v bolj koherentno skupnost. To vladi omogoča lažje naslavljanje priseljskih skupnosti. Države, ki so strateško usmerjene v uporabo potencialov priseljencev, ki priseljence razumejo kot bodoče nove državljane in omogočajo relativno lahek dostop do državljanstva ter spodbujajo integracijo, razumejo priseljske organizacije kot koristne za integracijo in jih tudi finančno podpirajo. Društvena organiziranost je seveda tudi v interesu priseljencev, ki povezani v organizacije lažje ohranjajo svojo kulturo in jezik, si pomagajo med seboj in si prek organizacij tudi lažje zagotovijo »predstavnik« svojih interesov v odnosu do države priselitve. Omeniti velja še interese države izvora pri ustanavljanju priseljskih organizacij – ti so običajno povezani z željo po nadaljnjem ohranjanju etnične identitete njenih nekdanjih prebivalcev v okviru teh organizacij (Schrover & Vermeulen 2005).

Priseljske organizacije lahko sredstva za financiranje svojega delovanja pridobijo prek razpisov in iz proračuna različnih ministrstev Republike Slovenije, Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in občin, kjer imajo te organizacije svoj sedež. Podlago za možno financiranje delovanja priseljskih društev in zavodov na področju kulture s strani države ali občine predstavlja Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK), ki je bil sprejet leta 2002. Zakon mdr. predstavlja možnost finančne spodbude delovanja omenjenih organizacij za projekte in programe s kulturnimi vsebinami, ki so sicer primarno namenjeni kulturni integraciji priseljencev (65. in 66. čl. ZUJIK). Na ZUJIK temelji Resolucija o nacionalnem programu za

kulturo 2022-2029 (ReNPK 2022–2029), ki predvideva določene ukrepe za ohranjanje in razvijanje kulturne identitete pripadnikov »etničnih skupin«, to je priseljencev. ReNPK 2022–2029 si mdr. prizadeva za »vzpostavitev pogojev za širšo in učinkovitejšo družbeno integracijo in demarginalizacijo kulturnega življenja za vse, ki živijo in ustvarjajo« v Sloveniji, tako da se zagotavljajo pogoji za kulturno dejavnost in ustvarjalnost pripadnic in pripadnikov etničnih skupin – tudi s krepitvijo podpore njihovim organizacijam. Sicer pa se priseljske organizacije financirajo tudi s članarinami, donacijami in sponzorstvi (na primer s strani priseljskih podjetnikov), pa tudi s sredstvi, ki jih pridobijo od države izvora (glej npr. Perić Kaselj et al. 2016, 109).

V nadaljevanju so predstavljeni sezname priseljskih organizacij v Sloveniji, strukturirani v ločenih tabelah glede na narodno pripadnost oziroma izvorno območje priseljencev. Pri vsaki organizaciji je označeno, kakšna je njena pravnoformalna oblika, ali je aktivna (aktivne so vse organizacije, ki so v tekočem letu oddale poročilo AJPES), ali ima status organizacije v javnem interesu, katerega leta je bila ustanovljena, kje ima sedež (kraj) in vrste dejavnosti, s katerimi se ukvarja. Velika večina priseljskih organizacij v Sloveniji deluje kot društva, manjši del pa kot zavodi oziroma ustanove.

Tabela 1: Registrirane nevladne organizacije (društva) albanske skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE ALBANSKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	Gospodarstvo
1. Albansko kulturno društvo Lirija Velenje	društvo	A (2022)	ne	2017	Velenje	✓		✓	✓			
2. Albansko kulturno umetniško društvo Kosova Shqiponja Kranj ²	društvo	N	ne	2019	Kranj							
3. Društvo forum ilirida, ekonomsko in kulturno-izobraževalno društvo Albancev v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	2014	Ljubljana	✓						✓
4. Kulturno društvo Albancev Migjeni	društvo	A (2022)	ne	1989	Ljubljana	✓		✓	✓			
5. Kulturno društvo Albancev Besa	društvo	A (2022)	ne	2019	Celje	✓		✓	✓	✓		
6. Kulturno društvo Albancev slovenske Istre Iliria	društvo	A (2022)	ne	1998	Koper	✓	✓	✓		✓	✓	
7. Kulturno izobraževalno društvo Bashkimi Maribor	društvo	A (2022)	ne	1998	Maribor	✓						
8. Zveza albanskih društev v Sloveniji	zveza društev	A (2022)	ne	2004	Ljubljana				✓			

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPEŠ za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPEŠ.

² Društvo je neaktivno in ne oddaja letnih poročil na portalu AJPEŠ. Iz njihovega profila na Facebooku pa je razvidno, da so bili v prvem letu delovanja usmerjeni v druženje in humanitarno delovanje.

Vir: AJPEŠ 2023.

Tabela 2: Registrirane nevladne organizacije (društva) bošnjaške skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE BOŠNJAŠKE SKUPNOSTI	Pravnomočna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	Gospodarstvo
1. Bosansko akademsko društvo v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	2022	Ljubljana	✓		✓		✓		
2. Bošnjaška kulturna zveza Slovenije	zveza društev	A (2022)	da	1997	Ljubljana	✓		✓	✓			
3. Bošnjaško kulturno društvo Ruž Domžale	društvo	A (2022)	ne	2016	Domžale	✓				✓		
4. Bošnjaško mladinsko kulturno društvo Velenje	društvo	A (2022)	ne	2005	Velenje	✓				✓		
5. Človekoljubno dobrodelno društvo UP	društvo	A (2022)	ne	2007	Jesenice	✓			✓	✓		
6. Društvo bosansko-hercegoveškega in slovenskega prijateljstva Ljiljan	društvo	A (2022)	ne	1992	Ljubljana	✓	✓			✓		
7. Društvo rojakov iz Plava in Gusinja Izvor Kranj	društvo	A (2022)	da	1992	Kranj	✓			✓			
8. Društvo za kulturo in druženje »Bosanski dijamant« Maribor	društvo	A (2022)	ne	2013	Maribor	✓						
9. Kulturno društvo Sevdalinke Slovenije	društvo	A(2022)	ne	2012	Dekani	✓						
10. Kulturno in športno društvo Šandžak v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	1997	Kamnik	✓	✓					
11. Kulturno in umetniško društvo Zumbuli	društvo	A (2022)	ne	2019	Zagorje ob Savi	✓						
12. Kulturno športno društvo Bošnjakov »Biser« Jesenice	društvo	A (2022)	ne	1993	Jesenice	✓	✓					
13. Kulturno športno društvo Bošnjakov »Zeleni biser« Postojna	društvo	A (2022)	ne	2007	Prestranek	✓						
14. Kulturno umetniško društvo Merak Črnomelj	društvo	A (2022)	ne	2019	Črnomelj	✓						

ORGANIZACIJE BOŠNJAŠKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost				
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost
15. Kulturno umetniško društvo Sevdah Ljubljana	društvo	A (2022)	ne	2007	Ljubljana	✓				
16. Kulturno umetniško društvo Sevdah Novo mesto	društvo	A (2022)	da	2003	Novo mesto	✓				
17. Kulturno umetniško in športno društvo Behar - Associazione Arti Culturali e Sportive Behar	društvo	A (2022)	ne	2010	Škofije	✓	✓			

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.
Vir: AJPES 2023.

Tabela 3: Registrirane nevladne organizacije (društva) hrvaške skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE HRVAŠKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost				
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost
1. Društvo HKDM-LJ, Hrvaško kulturno društvo Međimurje Ljubljana	društvo	A (2022)	da	1999	Ljubljana	✓	✓			✓
2. Društvo hrvatskih študentov v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	2007	Ljubljana	✓		✓	✓	
3. Društvo KDMH, Kulturno društvo Matica hrvatska Maribor	društvo	A (2022)	da	2000	Maribor	✓				✓
4. Društvo MKUDIC – Međimursko kulturno umetniško društvo – Ivan Car	društvo	A (2022)	da	2013	Ljubljana	✓				
5. Društvo Žumberčanov in prijateljev Žumberka Metlika	društvo	A (2022)	ne	2008	Metlika	✓				
6. Hrvatski center kulture Ljubljana	društvo	A (2022)	ne	2021	Ljubljana	✓		✓		✓

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

ORGANIZACIJE HRVAŠKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost					
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost
7. Hrvaško kulturno društvo Pomurje, Pomurje Horvát Kulturegjesület	društvo	A (2022)	da	2005	Lendava	✓				✓	✓
8. Hrvaško kulturno društvo Velenje	društvo	A (2022)	ne	2014	Velenje	✓					
9. Hrvaško kulturno umetniško društvo »Komišina« Škofja Loka	društvo	A (2022)	da	1994	Škofja Loka	✓	✓				✓
10. Hrvatska kulturna udruga – Hrvaško kulturno združenje	društvo	A (2022)	da	1994	Novo mesto	✓					
11. Hrvatsko društvo Ljubljana	društvo	A (2022)	da	1994	Ljubljana	✓					
12. Hrvatsko kulturno društvo Ptuj	društvo	A (2022)	ne	1996	Ptuj	✓					
13. Hrvatsko kulturno društvo v Mariboru	društvo	A (2022)	da	1991 ²	Maribor	✓	✓				
14. Hrvatsko kulturno-umetniško prosvetno in športno društvo »Istra« Piran – Associazione croata per la cultura, l'arte, l'istruzione e lo sport »Istria« Pirano	društvo	A (2022)	ne	1998	Piran	✓	✓		✓	✓	
15. Kulturno društvo »Medimurje« Velenje	društvo	A (2022)	ne	1997	Velenje	✓					
16. Kulturno umetniško društvo Žumberak	društvo	A (2022)	da	1987	Novo mesto	✓					
17. Zveza hrvatskih društev v Sloveniji	zveza društev	A (2022)	ne	1996	Ljubljana	✓			✓	✓	✓

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

² Hrvatsko kulturno društvo v Mariboru je bilo ustanovljeno decembra 1990 (Ivanjko 1997, 261) in registrirano na sodišču v Mariboru leta 1991. AJPES pa ima zavedeno, da je bilo društvo registrirano nekaj let pozneje, 21. 5. 1997.
Vir: AJPES 2023.

Tabela 4: Registrirane nevladne organizacije (društva, zavodi, ustanove) srbske skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE SRBSKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	Gospodarstvo
1. Društvo AKUD Kolo – Associazione AKUD Kolo, Akademsko kulturno-umetniško društvo KOLO – Associazione Accademia Culturale e Artistica Kolo	društvo	A (2022)	da	2007	Koper	✓		✓		✓		
2. Društvo Mladost, kulturno umetniško društvo mladost – kulturno umjetničko društvo mladost	društvo	A (2022)	da	2001	Ljubljana	✓						
3. Društvo štajerska skupnost, Srbsko kulturno društvo štajerska skupnost	društvo	A (2022)	da	2006	Maribor	✓						✓
4. Kulturni center Danilo Kiš	zavod	A	da	2010	Ljubljana	✓		✓	✓	✓		
5. KUD Brdo	društvo	A (2022)	da	1995	Kranj	✓	✓					
6. Kulturno društvo Mihajlo Pupin	društvo	A (2022)	da	1994	Ljubljana	✓		✓		✓		
7. Kulturno srbsko društvo Slovenije »Mavrica« ²	društvo	A (2022)	ne	2012	Ljubljana	✓						
8. Kulturno umetniško društvo »Jeleke« ³	društvo	A (2022)	ne	2014	Celje	✓						
9. Kulturno umetniško društvo »Mladi svet« ⁴	društvo	A (2022)	ne	2006	Kranj	✓						
10. Plesno kulturno umetniško društvo Sveti Nikola	društvo	A (2022)	da	2003	Maribor	✓						
11. K. P. Š. H. D. Vuk Karadžić	društvo	A (2022)	da	1995	Radovljica	✓	✓	✓		✓		
12. Slovensko srbsko kulturno humanitarno društvo Srečanje	društvo	A (2022)	ne	2009	Slovenske Konjice	✓				✓		

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo A/PES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

² V poročilih od leta 2018 naprej je zapisano, da društvo ne posluje.

³ V poročilih od leta 2018 naprej je zapisano, da društvo ne posluje, v letu 2022 pa da je društvo v mirovanju.

ORGANIZACIJE SRBSKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost					
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost
13. Srbsko društvo dr. Mladen Stojanović	društvo	A (2022)	ne	2006	Velenje	✓					
14. Srbsko društvo Zadužbina ⁴	društvo	N	ne	2009	Kranj						
15. Srbsko kulturno – prosvetno društvo Sveti Sava Kranj	društvo	A (2022)	ne	1992	Kranj	✓					
16. Srbsko kulturno društvo »Jovan Jovanović Zmaj« Lendava – Srpsko kulturno društvo Lendava – »Jovan Jovanović Zmaj« Szerb kulturegyesület Lendva	društvo	A (2022)	ne	2011	Lendava	✓					
17. Srbsko kulturno društvo »Sloga« Nova Gorica	društvo	A (2022)	da	1995	Nova Gorica	✓	✓				
18. Srbsko kulturno društvo Novo mesto	društvo	A (2022)	da	2007	Novo mesto	✓		✓			
19. Srbsko kulturno društvo Petar Kočić	društvo	A (2022)	ne	2008	Kranj	✓					
20. Srbsko kulturno društvo Sava	društvo	A (2022)	da	1997	Hrastnik	✓					
21. Srbsko kulturno umetniško društvo »Kočevje«	društvo	A (2022)	ne	2010	Kočevje	✓					
22. Srbsko kulturno umetniško društvo Vidovdan	društvo	A (2022)	da	2004	Ljubljana	✓					
23. Srbsko prosvetno društvo Nikola Tesla	društvo	A (2022)	da	1993	Postojna	✓					
24. Srbsko združenje Slovenije »Crni Borden« ⁵	društvo	A (2022)	ne	2010	Dob	✓					
25. Srbsko združenje Slovenije »Kosovka devojka«	društvo	A (2022)	ne	2009	Ljubljana	✓					

⁴ V poročilu za leto 2021 so zapisali, da je društvo prenehalo s poslovanjem.

⁵ Društvo od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo.

ORGANIZACIJE SRBSKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost					
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišтво	Humanitarnost	Znanost
26. Srbsko združenje Slovenije »Stevan Sindelič«	društvo	A (2022)	ne	2008	Ljubljana	✓	✓				
27. Srpsko kulturno društvo »Maribor«	društvo	A (2022)	da	1999	Maribor	✓	✓	✓		✓	
28. Srpsko kulturno humanitarno društvo »Dezanka Maksimović«	društvo	A (2022)	ne	1999	Celje	✓					
29. Ustanova Vukova zadužbina, Ustanova za preučevanje in ohranjanje srbske kulturne dediščine	ustanova	A	ne	2006	Ljubljana	✓					✓
30. Združenje evropske akademije srbskih znanosti in umetnosti	društvo	A (2022)	ne	2009	Ljubljana	✓					✓
31. Združenje goslarjev Slovenije	društvo	A (2022)	ne	2018	Kočevje	✓					
32. Združenje nacionalni svet Srbov v Sloveniji	društvo	A (2022)	da	2016	Ljubljana	✓		✓	✓		
33. Združenje srbskih književnikov v Sloveniji	društvo	A (2022)	da	2007	Ljubljana	✓					
34. Zveza Srbov Slovenije - Unione dei Serbi di Slovenia	zveza društev	A (2022)	ne	2020	Ljubljana	✓		✓	✓		
35. Zveza srbske diaspore Slovenije (s podružnicami)	zveza društev	A (2022)	da	2008	Ljubljana	✓		✓	✓		
36. Zveza srbskih društev Slovenije – Savez srpskih društava Slovenije	zveza društev	A (2022)	da	1995	Ljubljana	✓			✓		

Vir: APJES 2023.

Tabela 5: Registrirane nevladne organizacije (društva) makedonske skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE MAKEDONSKE SKUPNOSTI ²	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						Gospodarstvo
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	
1. Društvo MKD – Biljana	društvo	A (2022)	ne	1993	Maribor	✓						
2. Makedonsko kulturno društvo »Ilinden« Jesenice	društvo	A (2022)	ne	1993	Jesenice	✓						
3. Makedonsko kulturno društvo »Kočo Racin« Obala – Societä culturale macedone »Kočo Racin« Litorale	društvo	A (2022)	ne	1997	Koper	✓	✓					
4. Makedonsko kulturno društvo »Ohridski biseri« Nova Gorica	društvo	A (2022)	da	1999	Nova Gorica	✓	✓					
5. Makedonsko kulturno društvo Makedonija	društvo	A (2022)	da	1992	Ljubljana	✓						
6. Makedonsko kulturno društvo sv. Ciril in Metod	društvo	A (2022)	da	1992	Kranj	✓	✓					
7. Makedonsko kulturno društvo Vatroslav Oblak	društvo	A (2022)	ne	1994	Celje	✓						
8. Zveza makedonskih kulturnih društev Slovenije	zveza društev	A (2022)	ne	1995	Ljubljana	✓		✓	✓			

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.
² Od leta 2011 deluje v okviru Športno-kulturnega društva Modrin, ki je pod okriljem podjetja Mladinska knjiga, makedonska folklorna skupina Kalina. Društvo Modrin ima v svojem statutu med cilji navedeno, da se med drugim zavzemajo za popularizacijo etničnega ustvarjanja in manjšinske kulture.
Vir: AJPES 2023.

Tabela 6: Registrirane nevladne organizacije (društva) črnogorske skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE ČRNOGORSKE SKUPNOSTI	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	Gospodarstvo
1. Črnogorsko društvo »Črna Gora« Ljubljana	društvo	A (2022)	ne	2007	Ljubljana	✓						
2. Črnogorsko društvo »Duklja« Ljubljana	društvo	A (2022)	ne	2009	Ljubljana	✓						
3. Črnogorsko kulturno društvo »Komovi«	društvo	A (2022)	ne	2017	Maribor	✓						
4. Črnogorsko kulturno prosvetno in športno društvo Morača	društvo	A (2022)	ne	1998	Kranj	✓	✓					
5. Društvo Črnogorcev in prijateljev Crne Gore »Montenegro« Ljubljana	društvo	A (2022)	ne	2009	Ljubljana	✓						
6. Društvo KŠ MB, kulturno športno društvo Montenegro – Bihor ²	društvo	A (2022)	ne	2015	Jesenice	✓	✓					
7. Društvo Montenegro Maribor	društvo	A (2022)	ne	2011	Maribor	✓						
8. Zveza črnogorskih društev Slovenije	zveza društev	A (2022)	ne	2009	Ljubljana	✓	✓		✓			
9. Zveza »Kulturni center črnogorskih društev Slovenije«	zveza društev	A (2022)	ne	2021	Ljubljana	✓			✓			

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

² Društvo od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo.
Vir: AJPES 2023.

Tabela 7: Registrirane nevladne organizacije (društva in zavodi), v katere so vključene različne priseljenske skupnosti glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

VČETNIČNE OZIROMA VEČKULTURNE ORGANIZACIJE	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost						
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost	Znanost	Gospodarstvo
1. AnKlaB – Društvo za kulturno kontaminacijo	društvo	A (2022)	ne	2015	Ljubljana	✓						
2. Arabski klub v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	1992	Ljubljana	✓						
3. Društvo Afričanov Maribor (Društvo DAM)	društvo	A (2022)	ne	2021	Maribor	✓						
4. Društvo – Afriški center ²	društvo	A (2021)	ne	1999	Ljubljana	✓		✓	✓			
5. Društvo Medkulturni dialog	društvo	A (2022)	ne	2007	Ljubljana	✓		✓	✓			
6. Društvo izbranih prebivalcev Slovenije – združenje za človekove pravice	društvo	A (2022)	ne	2002	Brežice				✓			
7. Inštitut za afriške študije	zavod	A	ne	2004	Ljubljana	✓		✓	✓		✓	
8. Kulturno društvo Gmajna	društvo	A (2022)	ne	2002	Ljubljana	✓		✓	✓	✓	✓	
9. Mednarodni afriški forum	zavod	A	ne	2011	Ljubljana							✓
10. Mednarodni klub slovanskih rojakov RUSLO	društvo	A (2022)	da	2004	Ljubljana	✓		✓	✓			✓
11. Muslimanska skupnost Ahmadija – Društvo za informiranje o islamu	društvo	A (2022)	ne	2003	Maribor	✓				✓		
12. Zavod afriška vas	zavod	A	ne	2017	Ljubljana	✓		✓			✓	✓
13. Zavod Globali; Zavod za globalno učenje in razvoj projektov	zavod	A	ne	2010	Ljubljana	✓		✓				✓
14. Zavod Krog	zavod	A	da	2008	Ljubljana	✓		✓	✓			
15. Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji ³	zveza društev	A (2022)	ne	2006	Ljubljana				✓			

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

² Društvo v letih 2018 in 2019 ni poslovalo.

³ Zveza od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne posluje.

Vir: AJPES 2023.

Tabela 8: Registrirane nevladne organizacije (društva in zavodi) priseljskih skupnosti iz drugih držav članic EU glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE PRISELJSKIH SKUPNOSTI IZ DRUGIH DRŽAV ČLANIC EU	Pravnoformalna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost					Znanost	Gospodarstvo
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost		
1. Društvo FLAM, društvo za izpopolnjevanje francosčine kot materega jezika flam	društvo	A (2022)	ne	2016	Ljubljana	✓		✓				
2. Društvo Slovakov in prijateljev Slovaške ²	društvo	A (2022)	ne	2020	Ljubljana	✓		✓				
3. Društvo slovensko-portugalskega prijateljstva	društvo	A (2022)	ne	2011	Ljubljana	✓		✓				
4. Društvo slovensko-poljskega prijateljstva ³	društvo	A (2022)	ne	1997	Radovljica							
5. Društvo za ohranjanje nemškega materega jezika	društvo	A (2022)	ne	2006	Ljubljana			✓				
6. Društvo za razvoj češko-slovenskega sodelovanja ⁴	društvo	A (2022)	ne	2016	Slovenske Konjice							
7. Francosko Slovensko društvo ⁵	društvo	A (2022)	ne	2020	Kamnica							
8. Litovsko-slovensko društvo Baltica ⁶	društvo	A (2022)	ne	2006	Ljubljana							

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPES za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPES.

² Društvo je v postopku izbrisa iz registra AJPES.

³ Društvo od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo.

⁴ Društvo od leta 2019 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo.

⁵ Društvo od leta 2021 oddaja poročila, da ima 3 člane in da trenutno še ne deluje oziroma ni aktivno.

⁶ Društvo od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo.

Vir: AJPES 2023.

Tabela 9: Registrirane nevladne organizacije (društva in zavodi) priseljenjskih skupnosti iz držav nečlanic EU glede na status aktivnosti, status javnega interesa, leto ustanovitve, kraj sedeža in vrsto dejavnosti, 2023

ORGANIZACIJE PRISELJENSKIH SKUPNOSTI IZ DRŽAV NEČLANIC EU	Pravnoobrazna oblika	Status aktivnosti ¹	Status javnega interesa	Leto ustanovitve	Kraj	Dejavnost					Znanost	Gospodarstvo
						Kultura	Šport	Izobraževanje	Zagovornišvo	Humanitarnost		
1. Diwan društvo za kulturo in umetnost	društvo	A (2022)	ne	2011	Ljubljana	✓						
2. Društvo beloruska diaspora v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	2021	Ljubljana	✓						
3. Društvo za rusko pravoslavno kulturo v Sloveniji – DRPKS ²	društvo	A (2021)	ne	2016	Ljubljana	✓						
4. Društvo medkulturnega dialoga Samovar	društvo	A (2022)	ne	2010	Ljubljana	✓		✓				
5. Društvo Slovenija – Rusija	društvo	A (2022)	ne	1996	Ljubljana	✓		✓				
6. Društvo Ukrajincev v Sloveniji Bereginja	društvo	A (2022)	ne	2012	Žalec	✓		✓				
7. Karpati – Društvo Ukrajincev v Sloveniji ³	društvo	A (2022)	ne	2005	Ljubljana	✓						
8. Kulturno društvo Indijcev v Sloveniji	društvo	A (2022)	ne	2020	Kranj	✓						
9. Kulturno društvo Ljubljana – Kijev	društvo	A (2022)	ne	2015	Ljubljana	✓						
10. Kulturno umetniško društvo Baobab	društvo	A (2022)	da	2003	Kamnica	✓		✓	✓			
11. Kulturno umetniško društvo Rustika	društvo	A (2022)	ne	2000	Škofja Loka	✓						
12. Kulturno umetniško društvo Talisman	društvo	A (2022)	ne	2012	Škofja Loka	✓						
13. Mednarodni klub slovenskih rojakov »Ruslo Maribor«	društvo	A (2022)	ne	2008	Maribor	✓						
14. Zavod eko-globalnega partnerstva ⁴	zavod	A	ne	2002	Ljubljana							
15. Zavod rokavička, zavod za izobraževanje in kulturo	zavod	A	ne	2013	Mokronog	✓		✓				
16. Zavod Ruski dom, Zavod za kulturo, izobraževanje, poslovno, znanstveno in strokovno sodelovanje	zavod	A	ne	2010	Maribor	✓		✓				

¹ Status aktivnosti: A – organizacija je aktivna, oddala je letno poročilo AJPEs za leto, navedeno v oklepaju. N – organizacija je neaktivna, ni oddala letnega poročila AJPEs.

² Društvo od leta 2018 oddaja poročila, v katerih je navedeno, da ne poslujejo oziroma so v mirovanju.

³ Društvo je v postopku zapiranja.

⁴ Pri zavodu nismo označili vrst dejavnosti, na katere se osredotoča, saj informacije o tem niso znane ne preko AJPEs, ne preko drugih potencialnih virov informacij. Vir: AJPEs 2023.

5 Analiza podatkov o priseljskih organizacijah v Sloveniji

V letu 2023 je bilo po nam dostopnih podatkih registriranih 134 priseljskih organizacij (v veliki večini društev, vključno z zvezami društev).¹² Dve od teh organizacij sta vpisani v register AJPES, vendar sta neaktivni,¹³ dve organizaciji sta v postopku zapiranja, enajst organizacij pa že več let oddaja poročila, v katerih obveščajo, da ne poslujejo oziroma njihovo delovanje miruje. Tako da je v letu 2023 dejansko delujočih 119 priseljskih organizacij.

V nadaljevanju prispevka priseljske organizacije v Sloveniji analiziramo glede na:

- čas ustanovitve in njihovo etnično organiziranost;
- geografsko porazdelitev (kraj ustanovitve oziroma delovanja),
- vsebinsko usmerjenost oziroma dejavnosti, na katere se osredotoča posamezna priseljska organizacija.

5.1 Čas ustanovitve priseljskih organizacij in njihova etnična organiziranost

Na ustanavljanje oziroma začetek delovanja priseljskih organizacij je ključno vplivala osamosvojitve Slovenije, s tem pa tudi sprememba pravnega statusa priseljencev in prihod nove zakonodaje. V prvih letih po osamosvojitvi Slovenije, v občutljivem družbenem kontekstu, so pripadniki narodov iz nekdanje Jugoslavije v večjem številu začeli ustanavljati svoja društva, predvsem zato, ker so svoj status občutili kot radikalno drugačen glede na situacijo pred osamosvojitvijo (Medvešek 2007). Pogosto so se društva razvila iz sprva neformalne humanitarne dejavnosti članov priseljske skupnosti v začetku devetdesetih, ki je bila usmerjena v pomoč sorodnikom na območjih nekdanje Jugoslavije, kjer je še divjala vojna, ali pa beguncem v Sloveniji (Perić 2005, 749). Po končanih vojnah se je njihovo delovanje usmerilo v organizacijo druženj in prireditev, kar je postopno vodilo v formalno ustanovitev društev (Glamočanin 2010; Ivanjko 1997, 261–262). Javnost se na nastanek teh društev ni vedno pozitivno odzvala. Ustanovitev na primer Hrvaškega društva v Mariboru leta 1990 je bila problematizirana, saj so mediji obvestila o

12 Nekatera društva so v obdobju od osamosvojitve Slovenije do danes že prenehala s svojim delovanjem. Seznam društev nekaterih skupnosti priseljencev z območja nekdanje Jugoslavije, ki so delovala vsaj do leta 2003 oziroma 2007, navajata Kržišnik-Bukić (2003, 207–210) in Medvešek (2007, 341–343). Tudi Ivanjko (1997, 261–262) omenja nekaj društev hrvaške priseljske skupnosti v Sloveniji, ki sedaj ne obstajajo več. Isti avtor omenja še primer hrvaškega kulturnega društva Napredak, ki je v Mariboru delovalo že v letih pred drugo svetovno vojno (Ivanjko 1997, 260).

13 Za eno društvo na portalu AJPES ni razvidno, da bi oddajalo poročila, drugo društvo pa je zadnje letno poročilo oddalo leta 2021.

njegovem nastanku objavljali skupaj s prispevki o nastanku političnih strank s projugoslovanskimi idejami itd. (Ivanjko 1997, 261). Društva so omogočila prostor in priložnosti za medsebojno druženje, izmenjavo informacij, ustvarjanje socialnih mrež, negovanje solidarnosti, ohranjanje specifičnih kulturnih elementov, tradicij, jezika in nenazadnje tudi negovanje vezi med državo izvora in državo priselitve (Medvešek 2007). V primeru kosovskih Albancev pa je njihovo organizirano delovanje v Sloveniji imelo poseben pomen tudi ali predvsem za njihovo izvirno območje. Kot piše Berishaj (2014, 46):

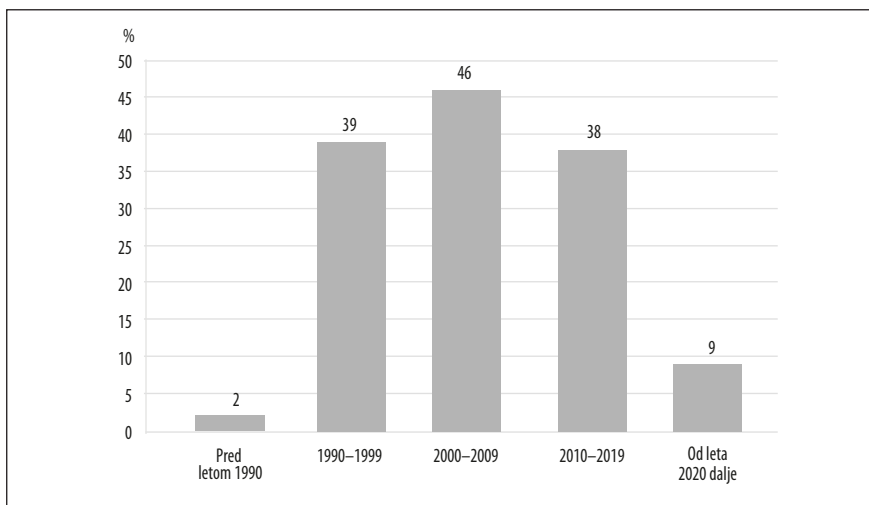
Obdobje albanskega hipostaziranja v slovenskem političnem prostoru z »Migjenijem« in DZK [politična stranka Demokratična zveza Kosova] v Ljubljani ni le zasluga samih v Sloveniji živčih Albancev. Prej bi rekel, da je bilo s tem, ko jim je Slovenija odprla prostor delovanja, Kosovu odprto edino okno v svet. Albanci so v tem času izdajali časopise Alternativa, Republika in Demokracia autentike. Ti časopisi so na Kosovu (kjer je Miloševićev režim prepovedal vse medije) dobesedno ustvarjali javno mnenje in profilirali politični in kulturni prostor Kosova, ki se je takrat odločal med konceptoma »avtonomije ali anatomije«. Nikoli v albanski zgodovini diaspora ni tako močno vplivala na politične procese na Kosovu, kakor takrat Albanci iz Slovenije.

Največ trenutno registriranih priseljskih organizacij je bilo ustanovljenih v obdobju 2000–2009. Pripadniki skupin priseljencev, ki so bile v Sloveniji množične prisotne še iz obdobja pred osamosvojitvijo države, so začeli ustanavljati svoja društva že v 90-ih letih 20. stoletja (predvsem to velja za Bošnjake, Hrvate, Makedonce in tudi Srbe). Samo dve priseljski društvi, ki delujeta še danes, sta bili ustanovljeni pred letom 1990: Kulturno društvo Albancev »Migjeni« (v Ljubljani)¹⁴ in Kulturno umetniško društvo Žumberak (v Novem mestu).

Leta 2023 so društva, ki so jih ustanovile priseljske skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, predstavljala veliko večino (približno tri četrtine) vseh priseljskih organizacij v Sloveniji. Priseljenci iz drugih držav nečlanic EU so se začeli v večjem številu društveno organizirati po letu 2000, priseljenci iz drugih držav članic EU, ki so se množične začeli priseljevati zlasti po letu 2000, pa so svoja društva v večjem številu začeli ustanavljati od leta 2010 naprej.

14 Albanska skupnost je v Sloveniji ustanovila društvo v obdobju, ko v drugih republikah prestolnicah nekdanje Jugoslavije podobnih društev niso mogli organizirati (Alternativa: revistë e SH.K.SH. »Migjeni« për kulturë dhe shkencë 1989).

Graf 1: Število registriranih priseljskih organizacij glede na obdobje ustanovitve, 2023

Vir: AJPES 2023.

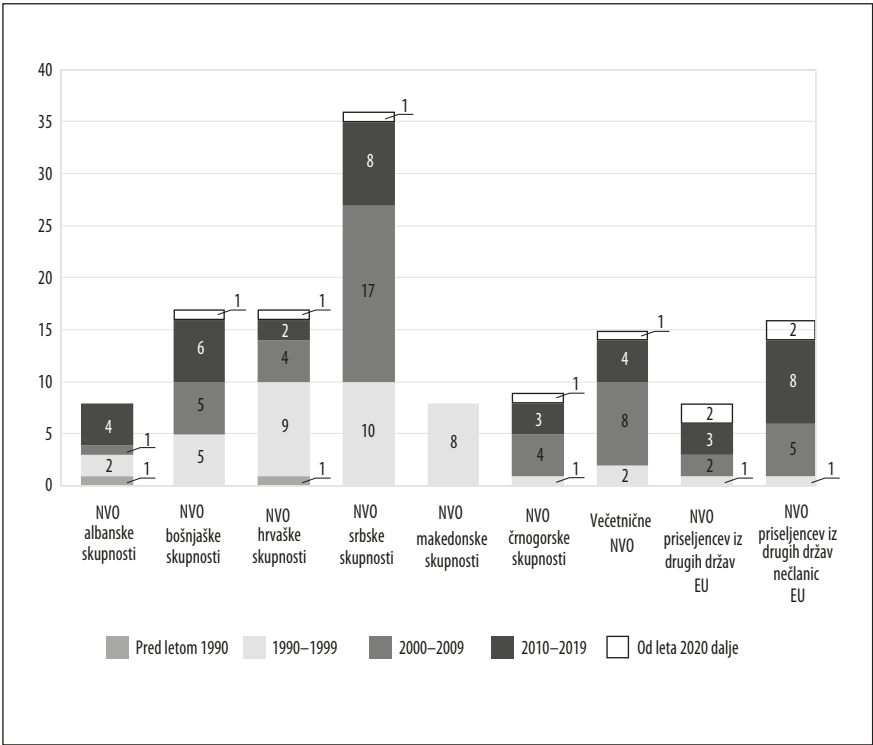
Izračunali smo povprečno starost priseljskih organizacij (obdobje obstoja), ki nam daje vpogled v njihovo stabilnost, kontinuiteto delovanja in nenazadnje dinamiko priseljevanja posamezne priseljske skupnosti. Zaradi najdaljše tradicije in največje množičnosti priseljevanja so povprečno najstarejše organizacije, ki so jih ustanovili pripadniki priseljskih skupnosti iz nekdanje Jugoslavije, zlasti makedonske, hrvaške in srbske skupnosti (tabela 10).

Tabela 10: Povprečna starost organizacij skupnosti priseljencev v Sloveniji, 2023

Skupnost	albanska	bošnjaška	hrvaška	srbska	makedonska	črnogorska	večetnična	druge članice EU	druge države izven EU
Povprečna starost v letih	15,7	15,9	22,2	17,8	28,6	12,3	16,1	12,7	13,7

Daljše obdobje obstoja organizacij lahko nakazuje, da so uspešno premagale začetne izzive in težave, kot je na primer zagotavljanje financiranja, da so verjetno bolj vpete v priseljsko skupnost in bolj prepoznane med njenimi člani ter da so se sposobne prilagajati novim okoliščinam.

Graf 2: Število registriranih nevladnih organizacij (NVO) posamezne priseljske skupnosti in obdobje ustanovitve teh organizacij, 2023

Vir: AJPES 2023.

Največje število priseljskih organizacij ima srbska skupnost (kar 36), čeprav ni najštevilčnejša priseljska skupnost v Sloveniji. Sicer bolj številčni priseljski skupnosti v Sloveniji, Bošnjaki in Hrvati, imata po 17 organizacij. Šestnajst organizacij je delujočih v skupini priseljencev iz drugih držav nečlanic EU. Velikost priseljske skupine je verjetno pomemben dejavnik za nastanek večjega števila dobro delujočih organizacij. To povezavo kažejo tudi druge raziskave, čeprav število priseljskih organizacij ni linearno povezano z velikostjo priseljske skupine. Schrover in Vermeulen (2005, 831) ugotavljata, da če so priseljske skupine premajhne (ali preveč heterogene), je formalnega povezovanja in organiziranja malo. Ko skupine rastejo in so dlje časa prisotne v državi priselitve, narašča tudi njihova organizacijska dejavnost, delno kot posledica tekmovanja med različnimi organizacijami. Naraščanje števila organizacij se nadaljuje toliko časa, dokler se ne pojavijo poskusi iskanja skupnega imenovalca, ki bi lahko povezal večje skupine. Pri tem se lahko zgodi, da ta skupni imenovalac postane tako splošen, da se izgubi povezovalna moč in iniciative usahnejo (Schrover & Vermeulen 2005, 831). Seveda na

ustanavljanje in število priseljskih organizacij poleg velikosti priseljske skupine vplivajo še številni drugi dejavniki, vseeno pa je določena kritična masa ljudi potrebna, da lahko priseljske organizacije sploh delujejo, tako v smislu kadra, ki izvaja dejavnosti v okviru organizacij, kot v smislu odjemalcev – udeležencev dogodkov, koristnikov storitev, ki jih organizacije ponujajo (Schrover & Vermeulen 2005, 831).

Kot ugotavlja Kunej (2021, 93), se je z naraščanjem števila kulturnih društev posameznih priseljskih oziroma etničnih skupin v Sloveniji začela kazati potreba po njihovem povezovanju, skupnem delovanju in koordiniranju dejavnosti. Zaradi tega so posamezne priseljske skupnosti začele ustanavljati zveze kulturnih društev.

Zveze predstavljajo krovne organizacije, ki združujejo društva in izpostavljajo njihove skupne cilje delovanja, med katerimi so pogosto izpostavljeni ohranjanje nacionalne identitete ter negovanje tradicije, kulture in jezika, pa tudi aktivno vključevanje v reševanje družbenega statusa in uveljavljanje kolektivnih pravic pripadnikov etničnih skupnosti (Kunej 2021, 93).

Pripadniki albanske skupnosti so tako leta 2004 ustanovili Zvezo albanskih društev v Sloveniji. Vanjo naj bi bila vključena štiri društva, ki so sprejela smernice skupnega delovanja (prim. Berishaj 2014, 47). Zadnjih nekaj let (od leta 2018) v letnih poročilih navajajo, da je zveza neaktivna. Mnoga (skupaj devet), ne pa vsa društva bošnjaške skupnosti, so člani Bošnjaške kulturne zveze Slovenije, ustanovljene leta 1997. Člani črnogorske skupnosti imajo kljub relativno majhnemu številu društev registrirani kar dve zvezi društev. Starejša, Zveza črnogorskih društev Slovenije, ustanovljena leta 2009, vključuje tri društva črnogorske skupnosti; mlajša, Zveza »Kulturni center črnogorskih društev Slovenije«, ustanovljena leta 2021, pa sedem društev. V Zvezo hrvaških društev v Sloveniji, ki so jo ustanovili leta 1996, je vključenih 13 društev, tako da ne združuje vseh društev hrvaške skupnosti v Sloveniji.¹⁵ Zveza makedonskih društev Slovenije, ustanovljena leta 1995, združuje vseh sedem društev makedonske skupnosti. V okviru srbske skupnosti, ki ima najbolj razvejano društveno dejavnost, je delujočih več zvez društev. To so: Zveza srbskih društev Slovenije (ustanovljena leta 1995 in združuje 14 društev), Zveza srbske diaspore Slovenije (ustanovljena leta 2008 in združuje 7 društev), Združenje nacionalni svet Srbov v Sloveniji (ustanovljeno leta 2016 in združuje 5 društev, od katerih so štiri tudi člani Zveze srbskih društev Slovenije) in Zveza Srbov Slovenije (ustanovljena leta 2020, vanjo je vključenih 16 društev).

15 Več o delovanju hrvaških društev v Sloveniji glej v Perić Kaselj et al. (2016).

Posebna oblika zveze pa je nadnacionalna Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji (v nadaljevanju Zveza zvez),¹⁶ ki je v začetnem obdobju svojega delovanja združevala prej omenjene zveze društev posameznih priseljskih oziroma etničnih skupnosti. Uvrstili smo jo v kategorijo večetničnih društev (tabela 7). Najpomembnejši cilj Zveze zvez je ustavno priznanje statusa manjšin za vse državljane Slovenije, ki so pripadniki narodov nekdanje države Jugoslavije in živijo v Sloveniji (Dimitrievski 2014, 19). Po šestnajstih letih delovanja, kot je razvidno iz poročila, ki ga je Zveza zvez oddala v AJPes, so bili v letu 2022 njeni člani samo še Bošnjaška kulturna zveza, Zveza črnogorskih društev, Albanska zveza kulturnih društev in Makedonska zveza kulturnih društev.

Velika večina priseljskih organizacij v Sloveniji je organizirana na etnični osnovi, večnacionalne organizacije so zelo redke. Ob tem je zanimivo, da je pri opisih in tudi v imenih nekaterih priseljskih organizacij posebej izpostavljena tudi regija, od koder izvirajo nekateri oziroma ustanovni člani teh društev. Ta pojav je značilen za velik delež organizacij hrvaške priseljske skupnosti. Sklepamo lahko, da je to povezano z relativno dolgo tradicijo množičnega priseljevanja Hrvatov iz posameznih regij (Medvešek et al. 2021), predvsem iz obmejnega Međimurja:

- Med organizacijami hrvaške skupnosti so tako kar tri takšne, ki izpostavljajo, da se v njih združujejo posamezniki po rodu iz Međimurja: Međimursko kulturno umetniško društvo – Ivan Car, Hrvaško kulturno društvo Međimurje Ljubljana in Kulturno društvo Međimurje Velenje.¹⁷
- Hrvaška skupnost v Sloveniji ima tudi dve organizaciji, kjer se združujejo posamezniki hrvaškega porekla iz posameznih krajev Bosne in Hercegovine (BIH), to sta Hrvaško kulturno društvo Velenje in Hrvaško kulturno umetniško društvo »Komušina« Škofja Loka.
- Regionalno posebnost izvora pa že v imenu izkazujejo člani še dveh organizacij priseljencev iz Hrvaške, delujočih v sosednji Beli krajini oziroma na Dolenjskem – to sta Kulturno umetniško društvo Žumberak iz Novega mesta in Društvo Žumberčanov in prijateljev Žumberka Metlika.
- V tem etnično-regionalnem smislu sta posebni še dve organizaciji, kjer se združujejo posamezniki bošnjaškega porekla, izvirajoči iz območij izven BIH: Kulturno in športno društvo »Sandžak« v Sloveniji in Društvo rojakov iz Plava in Gusinja »Izvor«.

Zadnji dve skupini priseljskih organizacij sta izpostavljeni zaradi

16 Leta 2003 je sprva nastala Koordinacija Zvez in kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Republiki Sloveniji, ki se je leta 2006 uradno registrirala kot društvo z imenom Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Republiki Sloveniji (Kržišnik-Bukić 2008, 131).

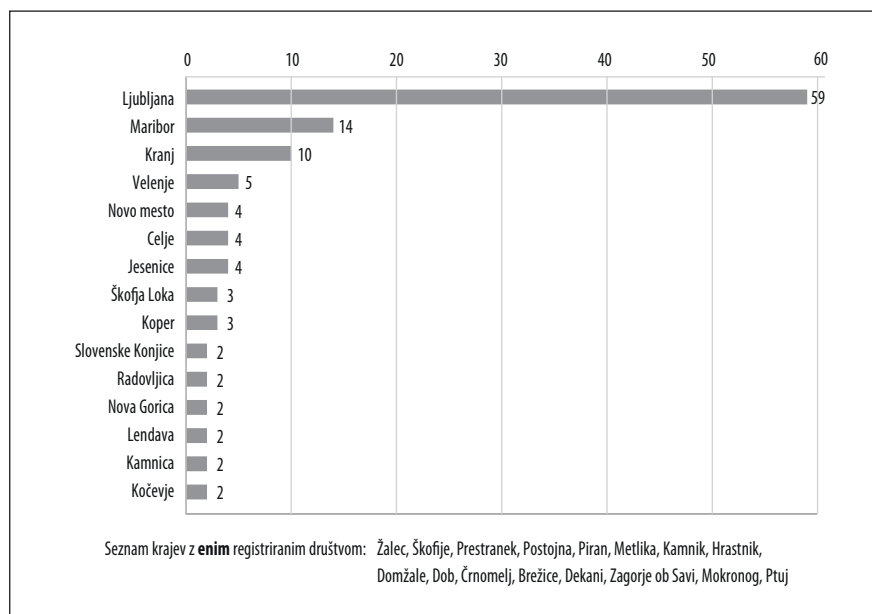
17 To društvo izpostavlja, da združuje tudi hrvaške rojake iz Zagorja.

svojih etnično-regionalnih specifik, kjer pripadniki določene etnične skupnosti, živeči v Sloveniji, ne izvirajo iz »matične« države, temveč iz drugih držav z območja nekdanje Jugoslavije. Moya (2005, 847–850) organizacije, ki združujejo priseljence na osnovi (mikro)regionalne pripadnosti, imenuje združenja domačih krajev (*hometown associations*).

5.2 Geografska porazdelitev priseljskih organizacij

Osrednjeslovenska, Podravska, Gorenjska in Savinjska so regije, kjer ima sedež največ (81,5 %) priseljskih organizacij. Daleč največ priseljskih organizacij, kar 44,4 %, ima svoj sedež v Ljubljani. To je posledica zlasti velikega števila in etnične pestrosti priseljencev in njihovih potomcev, živečih v tem mestu, deloma pa tudi dejstva, da gre za glavno mesto, ležeče praktično v geografskem središču države. V Ljubljani je lociranih kar 78,6 % vseh večetničnih organizacij, 62,5 % organizacij priseljencev iz drugih držav članic EU, 55,6 % vseh organizacij črnogorske skupnosti in 52,9 % organizacij iz skupnosti priseljencev, ki izvirajo iz držav izven EU. Med tretjinskim in 39,5 odstotnim deležem imajo sedež v Ljubljani tudi organizacije makedonske, hrvaške, srbske ter albanske priseljske skupnosti. Najmanj organizacij s sedežem v Ljubljani ima bošnjaška skupnost (23,5 %).

Graf 3: Število registriranih priseljskih nevladnih organizacij glede na kraj registracije, 2023

Ljubljana ima velik delež priseljskega prebivalstva in s tem tudi priseljskih organizacij predvsem zaradi svoje tradicionalno pomembne gospodarske (zaposlitvene) privlačnosti. Podobno, a v manjšem merilu, pa velja tudi za nekatera druga gospodarska, zlasti (nekdanja) industrijska središča drugod po državi, kot so: Maribor, Kranj, Velenje, Novo mesto, Celje in Jesenice. Z eno izjemo gre tu za kraje, ležeče v industrijskem polmesecu.¹⁸ Nekatere priseljske skupnosti so s svojimi organizacijami izraziteje prisotne v posameznih omenjenih regionalnih središčih. To so denimo organizacije srbske skupnosti v Kranju, Mariboru in Celju ter organizacije hrvaške skupnosti v Mariboru, Velenju in Novem mestu, saj je največji delež vseh priseljencev v teh krajih srbske oziroma hrvaške narodnosti (Komac 2007, 513–519).

5.3 Vsebinska usmerjenost oziroma dejavnosti priseljskih organizacij

Organizacije, ki jih ustanovijo priseljenci v državi naselitve, uresničujejo različne cilje. Druženje priseljencev je ključna komponenta vsakega priseljskega društva in ima pomembno vlogo pri izgradnji močnih socialnih mrež in podpornih sistemov v procesu integracije. Ustanovljene organizacije nudijo priseljencem oporo v prilagajanju na novo življenje z zagotavljanjem praktične pomoči, kot je pomoč pri iskanju stanovanja, zaposlitve itd. Priseljska društva tudi organizirajo ali pa se vključujejo v različne dobrodelne akcije v državi priselitve in državi izvora. Druga pomembna naloga je ohranjanje priseljske izvirne kulture in jezika, kar se kaže v organizaciji različnih dogodkov, prireditvev in druženj ter promociji prispevkov priseljske skupine širši družbi. To lahko vključuje organizacijo kulturnih dogodkov ali festivalov, sodelovanje s šolami in drugimi organizacijami za spodbujanje ozaveščenosti o kulturni raznolikosti in zagovarjanje vključevanja glasov priseljencev v javne razprave in politične odločitve. Nekatera društva organizirajo učenje priseljskih jezikov, nekatera učenje slovenskega jezika. Društva priseljencev se lahko osredotočajo na promocijo športne aktivnosti. Ponujajo organizirane športne ekipe, lige in druge tekmovalne ali rekreacijske dejavnosti za člane društva. Poleg telesnih koristi športa in vadbe lahko tovrstni programi priseljencem pomagajo vzpostaviti socialne povezave in občutek skupnosti v državi priselitve. Društva lahko naslavljajo priseljence s specifičnimi poklici oziroma strokovnjake določenih področij in ponujajo priložnosti za mreženje ali programe za strokovni razvoj, ki pomagajo priseljencem, da napredujejo v svojih karierah in uspešno delujejo na izbranih področjih. Lahko pa se

18 Industrijski polmesec je nekdanje industrializirano območje, veriga industrializiranih naselij od Gorenjske (Jesenice, Kranj) prek Ljubljane in Zasavja, Celja do Maribora, ki je po svoji obliki spominjal na polmesec.

organizacije zavzemajo za uresničevanje pravic in interesov priseljencev v državi priselitve. To lahko vključuje sodelovanje z vladnimi uradniki in drugimi organizacijami pri reševanju vprašanj, ki zadevajo priseljsko skupnost, kot so diskriminacija, dostop do izobraževanja in zdravstvene oskrbe ter drugi izzivi. Pomembno je omeniti, da so priseljske organizacije predstavnice svojih skupnosti v državah izvora, ki imajo lahko pomembno vlogo pri vzpostavljanju stikov z institucijami in organizacijami v teh državah. Velik del društev zasleduje več navedenih ciljev in ima različne (vsebinske) sekcije. Priseljske organizacije se razlikujejo po tem, ali vključujejo in s svojimi dejavnostmi naslavlja različne etnične oziroma priseljske skupine ali pa so namenjene zgolj eni sami etnični skupini. Raziskava o organiziranosti priseljencev v državah EU je pokazala, da so priseljske organizacije, katerih aktivnosti so namenjene različnim etničnim skupinam, bolj značilne za severne in zahodne države EU ali za države z daljšo tradicijo priseljavanja, v državah srednje in vzhodne Evrope ter v baltskih državah pa so najpogostejše priseljske organizacije, katerih delovanje je usmerjeno le na eno etnično ali versko skupino (EWSI Editorial Team 2021). V Sloveniji prevladuje monoeetnično organiziranje priseljskih skupin. Priseljenci se večinoma povezujejo in organizirajo glede na narodno pripadnost, tako da ustanovijo eno ali več društev v krajih, kjer živi večje število priseljencev iste narodnosti. Obstajajo pa tudi priseljska društva, katerih člane združujejo skupni cilji in zanimanja in niso vezana na narodnost posamezne skupin. Takšna društva so na primer: Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji, Društvo izbrisanih prebivalcev Slovenije – združenje za človekove pravice, Kulturno društvo Gmajna in AnKlaB – Društvo za kulturno kontaminacijo.

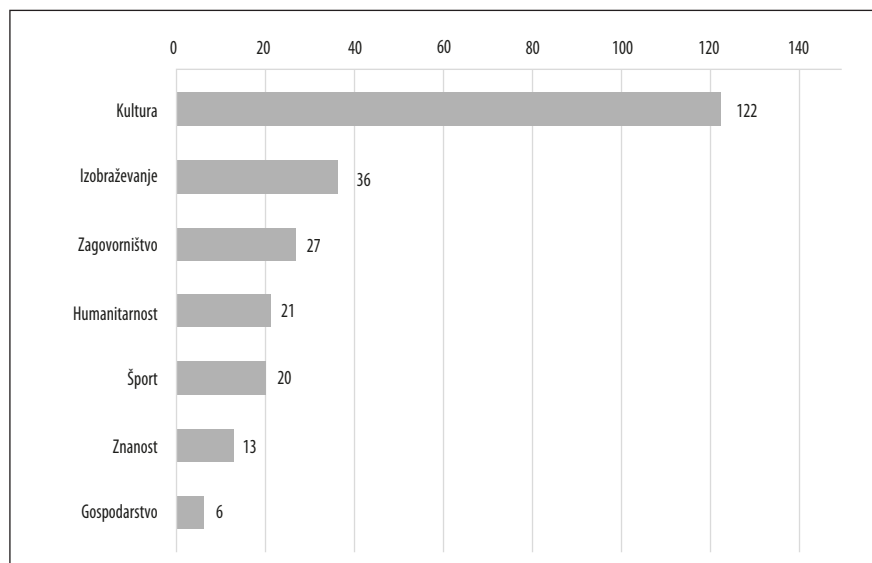
Priseljske organizacije se med seboj močno razlikujejo po obsegu delovanja, po kakovosti izvedenih projektov, aktivnosti in po številu članstva. S svojimi programi se prilagajajo lokalnim potrebam ter kadrovskim in finančnim zmožnostim. Nekatere priseljske organizacije izvajajo zgolj občasna druženja in izlete svojih članov, druge priseljske organizacije imajo razvejano organizacijsko strukturo (sekcije), znotraj katerih izvajajo bogate kulturne, športne in druge programe, s katerimi gostujejo po različnih krajih Slovenije in drugih državah. Od 134 registriranih priseljskih organizacij jih ima 35 status društva v javnem interesu (večinoma na področju kulturnega delovanja), kar pomeni, da njihovo delovanje presega interese njihovih ustanoviteljev oziroma članov in je splošno koristno.

Pandemija covid-19 je zlasti v letih 2020 in 2021 negativno vplivala na delovanje priseljskih organizacij. Okoliščine so zahtevale prilagoditve delovanja v skladu s karantenskimi ukrepi in drugimi omejitvami javnega zdravja, ki pa jih marsikatero društvo ni bilo sposobno realizirati zaradi tehničnih in

kadrovskih omejitev. Zaradi tega kar nekaj priseljskih organizacij v tem obdobju ni delovalo, kar je razvidno iz poročil, ki so jih oddale v AJ PES.

Glede področij ali vsebin, s katerimi se priseljske organizacije v največji meri ukvarjajo, so v analizi EWSI o organiziranosti priseljencev v državah EU izpostavili, da je zagovorništvo najbolj pogosta vsebina delovanja priseljskih organizacij. Izjema so države srednje in vzhodne Evrope ter baltske države, v katerih so priseljske organizacije najbolj aktivne na področju kulture in izobraževanja. Slednje velja tudi za Slovenijo (EWSI Editorial Team 2021). Praktično vsa priseljska društva, zavodi in ustanove, za katere smo pridobili podatke o njihovem trenutnem delovanju, so vsebinsko oziroma ciljno usmerjeni predvsem na področje kulture. Tu gre lahko za zelo raznolike dejavnosti (od folklorne, pevske, likovne, do kulinarične, dramske, fotografske in literarne dejavnosti), namenjene ohranjanju in promoviranju kulture skupnosti oziroma izvornih območij (držav ali njihovih specifičnih regij), od koder izvirajo člani društva. Izredno močna (najbolj številčna in tudi najbolj aktivna) je folklorna dejavnost, sledijo pa ji glasbene dejavnosti, zlasti pevski zbori oziroma vokalne skupine. Veliko pozornosti društva namenjajo informiranju javnosti, ki se kaže v urejanju spletnih predstavitev, izdajanju spletnih časopisov ter občasno tudi monografij.

Graf 4: Število priseljskih organizacij glede na njihovo dejavnost, 2023

Vir: AJ PES 2023; Dimitrievski 2014.

Največjo pestrost delovanja tako po vsebinski naravnosti priseljskih organizacij kot tudi po njihovem samem številu zasledimo pri organizacijah (skoraj v vseh primerih so to samo društva) tistih priseljskih skupnosti, ki so v Sloveniji najštevilčnejše in imajo hkrati praviloma tudi najdaljšo tradicijo priseljevanja v Slovenijo. To so priseljske skupnosti, izvirajoče iz drugih delov nekdanje Jugoslavije.

Pri priseljskih organizacijah smo zaznali poleg kulturnih še druge vsebinske poudarke delovanja:

- a) Največ, 36 priseljskih organizacij poudarja med svojimi dejavnostmi izobraževanje: od tega je devet organizacij srbskih, po sedem organizacij je iz skupine organizacij priseljencev, ki izvirajo iz držav izven EU, in večetničnih organizacij, po štiri so iz albanske skupnosti in skupnosti priseljencev iz drugih držav članic EU, po dve iz bošnjaške in hrvaške skupnosti in ena organizacija makedonske skupnosti. Kot izobraževalno dejavnost smo opredelili predvsem tečaje priseljskih jezikov in tudi tečaje slovenskega jezika. Marsikatera priseljska organizacija, še posebej to velja za organizacije priseljencev, ki izvirajo iz držav izven EU, in večetnične organizacije, pa organizira tudi različna usposabljanja za priseljence ter delavnice, s katerimi senzibilizirajo večinsko prebivalstvo glede diskriminacije, večkulturnosti itd.
- b) Dvajset organizacij med svojimi dejavnostmi izpostavlja tudi športne dejavnosti: takšnih je pet društev srbske skupnosti, po štiri društva bošnjaške, hrvaške skupnosti, tri črnogorske in makedonske skupnosti in eno društvo iz albanske skupnosti. Društva imajo večinoma nogometne sekcije, sledijo planinske in šahovske sekcije ter sekcije za tenis.
- c) Trinajst organizacij izpostavlja, da se ukvarjajo z znanostjo oziroma združujejo akademike: od tega jih je pet iz hrvaške skupnosti, po tri iz srbske skupnosti in večetničnih organizacij ter po ena organizacija iz albanske in bošnjaške skupnosti.
- d) Pet organizacij se osredotoča tudi na gospodarstvo: po ena je iz albanske in srbske skupnosti, tri pa so iz skupine večetničnih oziroma večkulturnih organizacij.
- e) Skupno 27 organizacij ima med svojimi dejavnostmi izpostavljeno zagovorništvo pripadnikov skupnosti, ki se združujejo v okviru teh organizacij. Kar sedem med njimi je večetničnih organizacij. Zagovorništvo je osrednje področje delovanja nadnacionalne organizacije Zveze zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji, katere prizadevanja so bila prvenstveno usmerjena v to, da bi bili Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi v Republiki Sloveniji nominalno uvrščeni v besedilo Ustave Republike Slovenije in ustavno opredeljeni kot narodne skupnosti/narodne manjšine

v Republiki Sloveniji (Kržišnik-Bukić 2008, 134).¹⁹ To je po njihovem mnenju ključni pogoj za pripravo drugih pravnih aktov za vzpostavitev kolektivnih pravic ohranjanja jezika, kulture, dostopa do javnih medijev, politične udeležbe in dostojanstva skupine državljanov Republike Slovenije, ki po narodnosti pripadajo narodom nekdanje SFRJ (EMVI 2023). Zagovorništvu je posvečena tudi večina večetničnih oziroma medkulturnih nevladnih organizacij, med katere sodijo Društvo Afriški center, Inštitut za afriške študije in Arabski klub v Sloveniji, ki združujejo posameznike iz več etničnih skupnosti oziroma držav afriškega in arabskega sveta. Nekatere izmed organizacij izpostavljajo zagovorništvo specifičnih družbenih skupin, kot so t. i. izbrisani prebivalci Slovenije ali begunci, drugi se posvečajo preostalim priseljencem – zlasti z globalnega juga.

- f) Veliko (21) priseljskih organizacij izvaja humanitarne oziroma dobrodelne aktivnosti v Sloveniji ali v državi izvora.

Marsikatera društva skrbijo za podmladek in imajo otroško folklorno skupino, otroški pevski zbor ali glasbeno skupino. Kljub temu pa je skupna težava večine priseljskih organizacij manjše število mlajših članov. Dve društvi pa združujeta študente oziroma mladino: eno je Društvo hrvaških študentov v Sloveniji, drugo pa Bošnjaško mladinsko kulturno društvo Velenje, ki je bilo ustanovljeno na pobudo potomcev bošnjaških priseljencev iz BIH – predvidevamo pa, da ima med člani tudi same bošnjaške priseljenke. Mlado strukturo članstva ima še organizacija srbske skupnosti KUD Mladost.

6 Odnos večinskega prebivalstva Slovenije do priseljskih kultur in organizacij

Soobstoj različnih kultur je v primeru priseljevanja neizogibno dejstvo. Vendar pa je ohranjanje priseljskih kultur lahko občutljiva tema, ki ne vzbuja vedno naklonjenih občutkov in mnenj večinskega prebivalstva. Še posebej v državah, kot je Slovenija, ki pri opredeljevanju nacije izhajajo iz etničnega koncepta naroda, prebivalstvo priseljske kulture pogosto dojema kot grožnjo lastni kulturi in zato ni naklonjeno ukrepom za njihovo ohranjanje (Medvešek et al. 2020, 164).

Opravljen raziskava pri projektu *Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji*²⁰ v letu 2020 med večinskim prebivalstvom

19 Kot je bilo že predhodno omenjeno, pa v okviru te organizacije danes ne delujejo več zveze društev hrvaške in srbske skupnosti.

20 Projekt, v okviru katerega je bila izvedena raziskava *Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji* (J5-9351), je financirala Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega

Slovenije kaže, da velika večina anketiranih (86,3 %) podpira ohranjanje izvornih kultur priseljencev, vendar ob tem od priseljencev pričakuje, da hkrati sprejmejo tudi slovensko kulturo.

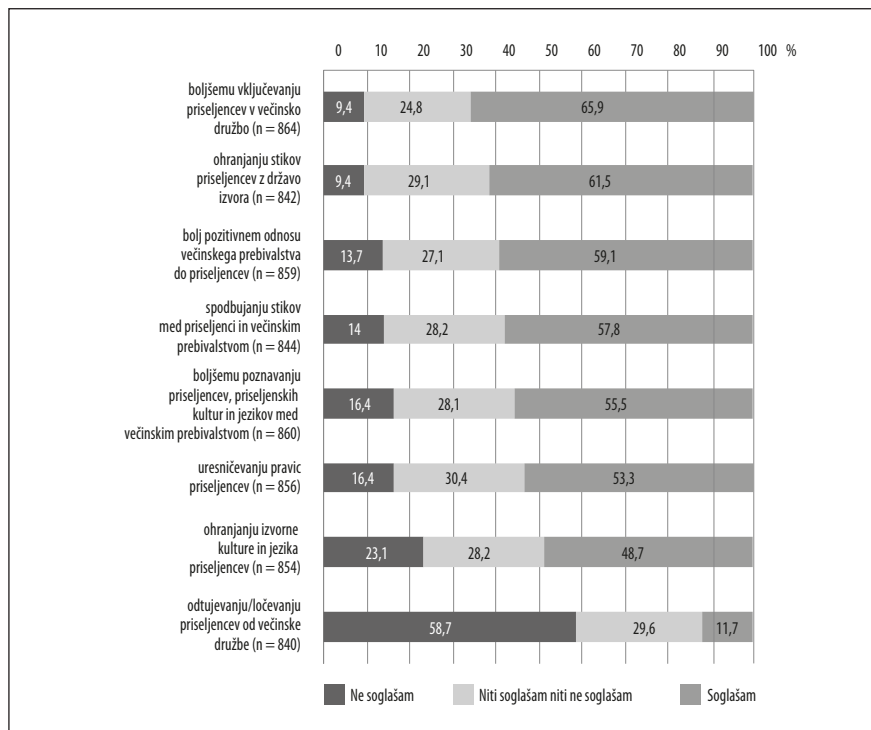
Izkušnje iz različnih delov sveta kažejo, da dolgotrajnejši stiki in tesnejše interakcije med večinsko in priseljskimi kulturami privedejo do prevzemanja in mešanja posameznih elementov kultur. Ta proces poteka v obeh smereh, vendar je običajno močnejši v smeri od dominantne kulture k manjšinski, se pravi, da manjšinske kulture več prevzamejo od večinske kot obratno. Da ne bi prihajalo do (prisilne) asimilacije manjšin, je zato treba poskrbeti, da imajo pripadniki manjšinske (v našem primeru priseljske) skupnosti možnosti za neovirano izražanje in ohranjanje lastne kulture. To pomeni, da bi morala država aktivno sodelovati pri zagotavljanju možnosti oziroma ustvarjanju pogojev, v katerih bi pripadniki različnih etničnih skupin lahko izražali, ohranjali in razvijali svojo etnično oziroma kulturno identiteto. Tu pa se naklonjenost večinskega prebivalstva v Sloveniji nekoliko zmanjša. Večina anketiranih (57,5 %) ni naklonjena temu, da bi priseljskim skupnostim pri ohranjanju njihovih običajev in tradicij pomagala država. Le 11,7 % anketiranih je izrazilo strinjanje s tem, da bi država priseljencem pri tem morala pomagati (Medvešek et al. 2020, 165). Lahko bi povzeli, da anketiranci dopuščajo ohranjanje priseljskih kultur in s tem posredno tudi delovanje priseljskih organizacij v Sloveniji, pri čemer stroške in odgovornost za to prepuščajo priseljencem samim.

Novjše podatke o mnenjih večinskega prebivalstva do civilnodružbene in politične participacije priseljencev smo pridobili z uporabo kvantitativne metode, natančneje ankete, ki smo jo izvedli med prebivalci Slovenije.²¹

proračuna. Raziskava, metodologija in vzorec so predstavljeni v monografiji Medvešek et al. (2022).

21 Za izvedbo raziskave pri projektu Integracija priseljencev skozi civilnodružbeno in politično participacijo (J5-3119) smo uporabili vzorec, ki ga je Statistični urad Republike Slovenije (SURS) pripravil za izvedbo raziskave Slovenskega javnega mnenja, ki jo izvaja projektni partner Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Izhodiščni vzorec velikosti $n = 2.500$ vključuje polnoletne prebivalce Slovenije, vzorčni okvir je Centralni register prebivalcev. Ker je populacija priseljencev tudi v anketah, izvedenih na reprezentativnem vzorcu prebivalcev Slovenije, običajno podreprezentirana, smo z namenom pridobiti odgovore večjega števila priseljencev izvedli še dodatno ciljno vzorčenje. SURS je posebej za naš projekt pripravil vzorec polnoletnih prebivalcev Slovenije, katerega vzorčni okvir je ravno tako Centralni register prebivalcev ($n = 7.000$). Anketa, ki je bila osredotočena na zajem večinskega prebivalstva, se je začela oktobra 2022. V novembru 2022 smo začeli še drugo anketo, ki je bila namenjena predvsem zajemu priseljske populacije. Skupno smo izvajali anketiranje od oktobra 2022 do januarja 2023, prejeli pa smo 1303 veljavne ankete (Medvešek et al. 2023).

Graf 5: Soglašanje ali nesoglašanje anketirancev, rojenih v Sloveniji, s trditvami, da priseljske organizacije prispevajo k ..., 2022/2023

Vir: Medvešek et al. (2023).

Anketiranci v večinskih deležih soglašajo s trditvami, da priseljske organizacije prispevajo k boljšemu vključevanju priseljencev v večinsko družbo, da prispevajo k bolj pozitivnem odnosu večinskega prebivalstva do priseljencev, da spodbujajo stike med priseljenci in večinskim prebivalstvom, prispevajo k boljšemu poznavanju priseljencev, priseljskih kultur in jezikov med večinskim prebivalstvom, poleg tega pa prispevajo tudi k uresničevanju pravic priseljencev. Majhen delež (zgolj 11,7 %) anketiranih pa meni, da priseljske organizacije prispevajo k odtujevanju priseljencev od večinske družbe.

Nekoliko so presenetili odgovori anketiranih glede tega, ali priseljske organizacije prispevajo k ohranjanju izvorne kulture in jezika priseljencev. Le 48,7 % anketiranih je menilo, da je temu tako, čeprav je ravno to primarni namen velike večine ustanovljenih priseljskih organizacij. Hkrati pa je 61,5 % anketiranih soglašalo s trditvijo, da priseljske organizacije prispevajo k ohranjanju stikov priseljencev z državo izvora.

Priseljence, ki so sodelovali v anketi in so člani oziroma sodelujejo v kateri od priseljskih organizacij, pa smo vprašali, ali so bili zaradi tega kdaj deležni negativnih odzivov pripadnikov večinske družbe. Od 43 priseljencev

jih je 9 (21 %) menilo, da so bili zaradi svojega sodelovanja oziroma članstva v priseljski organizaciji deležni negativnih odzivov pripadnikov večinske družbe.

Glede na izražena stališča pripadnikov večinske družbe se zdi, da le-ti pozitivno dojemajo povezovanje in mobilizacijo priseljencev znotraj priseljskih organizacij, hkrati pa je delež priseljencev, ki so zaradi svojega delovanja v priseljskih organizacijah doživeli negativen odziv s strani večinskega prebivalstva, podatek, ki ga ni mogoče zanemariti.

7 Zaključek

Za mnoge priseljence je obstoj priseljskih organizacij v državi priselitve posebnega pomena, saj te organizacije ne predstavljajo le strukturnih priložnosti za civilnodružbeno in politično participacijo priseljencev, pač pa tudi dejavnik ohranjanja etničnih oziroma kulturnih identitet priseljencev. Večina priseljskih organizacij v Sloveniji temelji na etničnem izvoru oziroma narodni pripadnosti njihovih članov. Prevladujoča pravnoorganizacijska oblika priseljskih organizacij je društvo, veliko manj je zavodov ali ustanov. V letu 2023 je bilo v Sloveniji aktivnih 134 priseljskih organizacij. Skoraj tri četrtine priseljskih organizacij v Sloveniji so ustanovili priseljenci z območja nekdanje Jugoslavije. Ti so v Sloveniji najštevilčnejši in imajo tudi najdaljšo tradicijo množičnega priseljavanja in organiziranja. Delež omenjenih organizacij je v grobem primerljiv z deležem prebivalstva Slovenije s prvim prebivališčem v drugih republikah nekdanje Jugoslavije med celotnim prebivalstvom Slovenije s prvim prebivališčem v tujini. Ta delež je leta 2021 znašal 86 % (Razpotnik 2021). Prve, še danes delujoče organizacije priseljencev iz nekdanje Jugoslavije so začele delovati konec 80-ih let prejšnjega stoletja, največ še danes delujočih organizacij pa je bilo ustanovljenih v letih od 2000 do 2009. Največjo povprečno starost imajo organizacije pripadnikov makedonske in hrvaške priseljske skupnosti. Veliko manjše število organizacij imajo priseljenci iz drugih držav EU. Slednje organizacije tudi nimajo tako vsebinsko raznolikih aktivnosti.

Skoraj vse priseljske organizacije se posvečajo kulturnim dejavnostim. Poleg tega so pomembna področja njihove dejavnosti še izobraževanje (s tem se ukvarja skupaj 36 organizacij), zagovorništvo (skupaj 27 organizacij), šport (skupaj 20 organizacij) in humanitarnost (21 organizacij). Največ priseljskih organizacij, skoraj polovica, ima sedež v Ljubljani. Večje število priseljskih društev in zavodov se nahaja še v nekaterih drugih regionalnih urbanih središčih Slovenije, kot so: Maribor, Kranj, Velenje, Novo mesto, Celje in Jesenice.

Največ, kar 36 organizacij, ima srbska skupnost, čeprav ni najštevilčnejša priseljska skupnost v Sloveniji. S 17 organizacijami ji sledita sicer bolj

številčni skupnosti Bošnjakov in Hrvatov. Raziskave zaznavajo, da na rast števila priseljskih organizacij poleg številčnosti priseljske skupnosti vpliva tudi daljša prisotnost priseljske skupnosti v določeni državi (Schrover & Vermeulen 2005, 831). Iz naših podatkov se kaže, da ima najvišjo povprečno starost organizacij makedonska skupnost, ki je v primerjavi z drugimi priseljskimi skupnostmi iz prostora nekdanje Jugoslavije manj številčna in ima v primerjavi z večino drugih tudi manjše število organizacij. Druga in tretja skupnost z najvišjo povprečno starostjo organizacij sta hrvaška in srbska skupnost.

Na razvoj in vlogo priseljskih organizacij v družbi ima lahko vpliv tudi odnos večinskega prebivalstva. Naklonjen odnos družbe priselitve do obstoja in delovanja priseljskih organizacij ima lahko pozitiven učinek na vključevanje priseljencev v širšo družbo, medtem ko nasprotovanje tovrstnemu organiziranju priseljencev lahko spodbudi etnično segregacijo in radikalizacijo priseljskih skupnosti (Pilati 2012; Herman & Jacobs 2015). Izsledki naših raziskav so pokazali, da večina pripadnikov večinske družbe zaznava precej pozitivnih učinkov povezovanja in mobilizacije priseljencev znotraj priseljskih organizacij, v dosti manjšem deležu pa so naklonjeni financiranju teh organizacij s strani države.

Videti je, da so priseljske organizacije glede na njihovo število, tradicijo delovanja in raznolikost dejavnosti pomembni akterji ohranjanja kulturnih in etničnih identitet priseljencev, njihovega povezovanja in sodelovanja znotraj lastne skupnosti in z drugimi priseljskimi skupinami, pa tudi promotor sodelovanja z večinskim prebivalstvom in vključevanja v širšo družbo.

Literatura in viri

- AJPES (Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve), 2023. Iskalnik po poslovnih subjektih, <https://www.ajpes.si/> (dostop 9. 7. 2023).
- Alternativa: revistë e SH.K.SH. »Migjeni« për kulturë dhe shkencë, 1989. SHKSH Migjeni, 1 (1).
- Berishaj, M., 2014. Albanci v Sloveniji kot »čakajoč subjekt«. V V. Kržišnik-Bukić (ur.) *Kdo so narodne manjšine v Sloveniji: zbornik skupine avtorjev*. Zveza zvez kulturnih društev narodov in narodnosti nekdanje SFRJ v Sloveniji, Ljubljana, 41–53.
- CNVOS, 2023a. Število NVO, <https://www.cnvos.si/nvo-sektor-dejstva-stevilke/stevilo-nvo/> (dostop 25. 9. 2023).
- CNVOS, 2023b. NVO vseved – spletni vodiči, <https://www.cnvos.si/nvo-vseved/spletni-vodici/korak/2/6/35> (dostop 10. 1. 2023).
- Council of Europe, 1991. *Community and Ethnic Relations in Europe: Final Report of the Community Relations Project of the Council of Europe: MG-CR (91) 1 final*. Council of Europe, Strasbourg, https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Documentation/Series_Community_Relations/MG-CR%2091%201_community_ethnic_relations_report_en.pdf (dostop 28. 7. 2023).
- Dimitrievski, I., 2014. *20 let uspešnega delovanja Zveze makedonskih kulturnih društev Slovenije*. Zveza makedonskih kulturnih društev Slovenije, Ljubljana, <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-D0NUJIMW> (dostop 9. 12. 2022).
- EMVI – Empowering Migrant Voices, 2023. Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji, <https://diaspora-participation.eu/org/zveza-zvez/> (dostop 12. 5. 2023).
- EWSI Editorial Team, 2021. Mapping Key Migrant-led Organisations Across the EU. European Commission, European Website on Integration, https://ec.europa.eu/migrant-integration/special-feature/mapping-key-migrant-led-organisations-across-eu_en (dostop 9. 12. 2022).
- Fennema, M. & Tillie, J., 1999. Political Participation and Political Trust in Amsterdam: Civic Communities and Ethnic Networks. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25 (4), 703–726.
- Fennema, M. & Tillie, J. 2004. Do Immigrant Policies Matter? Ethnic Civic Communities and Immigrant Policies in Amsterdam, Liège and Zurich. V R. Penninx, K. Kraal & S. Vertovec (ur.) *Citizenship in European Cities. Immigrants, Local Politics and Integration Policies*. Ashgate, Farnham, 85–106.
- Glamočanin, M., 2010. Organiziranje pripadnikov srbske skupnosti v kulturna društva v Sloveniji. *Folklorik* 6, 124–127, https://www.jskd.si/folklor-na-dejavnost/zaloznistvo/folklorik/revija_folklorik/folklorik/2010/37_glamocanin_organiziranje.pdf (dostop 9. 12. 2022).
- Guarnizo, L. E., Portes, A. & Haller, W., 2003. Assimilation and Transnationalism: Determinants of Transnational Political Action Among Contemporary Migrants. *American Journal of Sociology*, 108, 1211–1248.
- De Haas, H., 2006. *Engaging Diasporas: How Governments and Development Agencies Can Support Diaspora Involvement in Development of Origin Countries*, International Migration Institute, University of Oxford, Oxford, <https://>

- citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=69ea58c53a04e-78fa16e71ebd33750951004a603 (dostop 11. 8. 2023).
- Herman, B. & Jacobs, D., 2015. Ethnic Social Capital and Political Participation of Immigrants. V L. Ryan, U. Erel & A. D'Angelo (ur.) *Migrant Capital: Networks, Identities and Strategies*. Palgrave Macmillan, London, 117–132.
- Ivanjko, Š., 1997. Organiziranost i položaj Hrvata u Sloveniji. V M. Domini (ur.) *Hrvati u Sloveniji: zbornik radova*. Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 255–265.
- Jacobs, D. & Tillie, J., 2008. Social Capital and Political Participation of Immigrants in Europe – Key Developments in Empirical Studies. V D. Vogel (ur.) *Highly Active Immigrants: a Resource for European Civil Societies*. Peter Lang, Frankfurt am Main, 47–58.
- JSKD (Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti), 2021. Javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v RS, ki jih bo v letu 2021 sofinanciral Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, https://www.jskd.si/financiranje/etnicne_skupnosti/etn_21/uvod_etn_21.htm (dostop 6. 9. 2022).
- JSKD (Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti), 2022. Javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v RS, ki jih bo v letu 2022 sofinanciral Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, https://www.jskd.si/financiranje/etnicne_skupnosti/etn_22/uvod_etn_22.htm (dostop 6. 9. 2022).
- Komac, M. (ur.), 2007. *Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- Kržišnik-Bukić, V., 2003. Narodnostno samoorganiziranje Albancev, Bošnjakov/Muslimanov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov v Sloveniji. V V. Kržišnik-Bukić (ur.) *Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi v Republiki Sloveniji, ABČHMS v RS: položaj in status pripadnikov narodov nekdane Jugoslavije v Republiki Sloveniji*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 191–287.
- Kržišnik-Bukić, V., 2008. Narodnomanjšinsko vprašanje v Sloveniji po razpadu Jugoslavije: o družbeni upravičenosti vprašanja statusa narodnih manjšin Albancem, Bošnjakom, Črnogorcem, Hrvatom, Makedoncem in Srbom v republiki Sloveniji s predlogi za urejanje njihovega narodnomanjšinskega položaja. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja* 56/57, 120–156.
- Kucaba, K., Rodriguez, E., Morales, L., Cinalli, M., Devadason, R., Eggert, N., Jacobs, D., Jorba, L., Myrberg, G., Nasri, F., Pilati, K., Ramos, R. M., Ros, V., Thys, R., Váradi, L. & Zakariás, I., 2017. Guidelines for data collection (WP3) Deliverable 8.pdf, *LOCALMULTIDEM and MDE Organisational Survey (WP3) Dataset, 2003-2010*, <https://doi.org/10.7910/DVN/I27TAR/7VNMPL>, Harvard Dataverse, V1 (dostop 9. 12. 2022).
- Kunej, D., 2021. Specifike delovanja folklornih skupin v okviru manjšinskih etničnih skupnosti na Slovenskem. V S. Pettan (ur.), *Glasba in etnične manjšine: (trans)kulturna dinamika v Sloveniji po letu 1991*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana, 85–105, <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/view/293/428/6521-1> (dostop 12. 12. 2022).
- Medvešek, M., 2007. Percepcije priseljencev in potomcev priseljencev o kulturni razsežnosti integracijskega procesa. V M. Komac (ur.) *Priseljenci: študije o*

- priseljivanju in vključevanju v slovensko družbo*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 334–372.
- Medvešek, M., Bešter, R. & Pirc, J., 2021. *Socio-ekonomske značilnosti Hrvatov v Sloveniji*. Predavanje na tribuni in znanstvenem posvetu Hrvati v Sloveniji, Kulturni center Janeza Trdine, Novo mesto, 15. september 2021.
- Medvešek, M., Bešter, R. & Pirc, J., 2022. *Mnenja večinskega prebivalstva Slovenije o priseljivanju, priseljencih in integraciji*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- Medvešek, M., Bešter, R., Pirc, J., Todić, A., Hafner-Fink, M., Novak, M. & Zavratnik, S., 2023. *Integracija priseljencev skozi civilnodružbeno in politično participacijo: zbirnik ankete 1*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- Moya, J. C., 2005. Immigrants and Associations: a Global and Historical Perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 833–864.
- Myrberg, G., 2011. Political Integration through Associational Affiliation? Immigrants and Native Swedes in Greater Stockholm. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 37 (1), 99–115.
- Perić, M., 2005. Procesi integracije Hrvatskih imigranata u Sloveniji. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 14 (4/5=78/79), 743–756.
- Perić Kaselj, M., Vukić, A. & Zlatković Winter, J., 2016. Hrvaška etnična društva v Sloveniji: zgodovinski kontekst in etnični položaj. *Dve domovini* 43, 105–115.
- Pilati, K., 2012. Network Resources and the Political Engagement of Migrant Organisations in Milan. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38 (4), 671–88.
- Predelli, L. N., 2008. Political and Cultural Ethnic Mobilization: the Role of Immigrant Associations in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34 (6), 935–954.
- Portes, A. & Rumbaut, R., 1990. *Immigrant America: A Portrait*. University of California Press, Berkeley.
- Portes, A. & Fernández-Kelly, P. (ur.), 2015. *The State and the Grassroots: Immigrant Transnational Organizations in Four Continents*. Berghahn, Oxford.
- Putnam, R. D., 1993. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press, Princeton.
- Putnam, R. D., 2000. *Bowling Alone: the Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.
- Rakar, T., Deželan, T., Vrbica, S. Š., Kolarič, Z., Črnak Meglič, A. & Nagode, M., 2011. *Civilna družba v Sloveniji*. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
- Ravo, L. & Reich, O., 2022. *Bringing Human Rights and Article 2 Values to Life: the Roles, Challenges and Solutions for Civil Society*. Civil Liberties Union for Europe, Berlin, https://dq4n3btxm8c9.cloudfront.net/files/xlaipc/Liberties_Civic_Space_Policy_Paper_2022.pdf (dostop 22. 12. 2022).
- Razpotnik, B., 2021. Vsak sedmi prebivalec Slovenije se je v Slovenijo priselil. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9999> (dostop 3. 9. 2023).
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo (ReNPK 2022–2029)*. Uradni list RS 29 (2022).
- Sardinha, J., 2009. *Immigrant Associations, Integration and Identity*. Amsterdam University Press, Amsterdam.

- Schrover, M. & Vermeulen, F., 2005. Immigrant Organisations. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 823–832.
- Uslaner, E. M. & Conley, R. S., 2003. Civic Engagement and Particularized Trust: the Ties That Bind People to Their Ethnic Communities. *American Politics Research* 31 (4), 331–360.
- Ustava Republike Slovenije*. Uradni list RS 33 (1991), 42 (1997) – UZS68, 66 (2000) – UZ80, 24 (2003) – UZ3a, 47, 68, 69 (2004) – UZ14, 69 (2004) – UZ43, 69 (2004) – UZ50, 68 (2006) – UZ121,140,143, 47 (2013) – UZ148, 47 (2013) – UZ90,97,99, 75 (2016) – UZ70a in 92 (2021) – UZ62a.
- Zakon o društvih (ZDru-1)*. Uradni list RS 64 (2011).
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2)*. Uradni list RS 13 (2011), 32 (2012), 94 (2012), 101 (2013) – ZDavNepr, 111 (2013), 22 (2014) – odl. US, 25 (2014) – ZFU, 40 (2014) – ZIN-B, 90 (2014), 91 (2015), 63 (2016), 69 (2017), 13 (2018) – ZJF-H, 36 (2019), 66 (2019), 145 (2020) – odl. US, 203 (2020) – ZIUPOPDVE, 39 (2022) – ZFU-A, 52 (2022) – odl. US, 87 (2022) – odl. US in 163 (2022).
- Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg)*. Uradni list RS, 21 (2018).
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK)*. Uradni list RS, 77 (2007), 56 (2008), 4 (2010), 20 (2011), 111 (2013), 68 (2016), 61 (2017), 21 (2018) – ZNOrg in 3 (2022) – Zdeb in 105 (2022) – ZZNŠPP.
- Zakon o zavodih (ZZ)*. Uradni list RS, 12 (1991), 8 (1996), 36 (2000) – ZPDZC in 127 (2006) – ZJZP.

Immigrant Organisations in Slovenia

Abstract

The paper offers a comprehensive inventory and presentation of immigrant organisations in Slovenia, shedding light on the attitudes of the majority population towards these organisations. The engagement of immigrants in societies or similar entities represents a significant form of their civic participation in the host country. In 2023, 134 immigrant organisations – mainly formed as societies – were operating in Slovenia. The paper analyses the activities of these organisations, the time of their establishment, their ethnic composition, and geographical distribution.

The analysis reveals a prevalence of mono-ethnic organisation of immigrant communities. The majority of these organisations were established between 2000 and 2009 by members of communities originating from the former Yugoslavia, the most numerous immigrant group with the longest presence in Slovenia. As a result, their organisations are among the oldest, operate across a broader geographical scope, and display a greater diversity of activities compared to those of other immigrant groups. Most immigrant organisations operate in urban areas where the concentration of immigrant populations is the highest. This applies in particular to the former industrial crescent, where around three quarters of these organisations are located. Ljubljana alone hosts as many as 44 % of all immigrant organisations. Almost all immigrant organisations are engaged in cultural activities, particularly in the preservation of immigrants' original cultures and languages. More than a quarter of them engage in various educational activities. Worth mentioning is also their involvement in advocacy, humanitarianism, and sports.

The paper also presents the outcomes of a survey on the opinions of the majority population regarding the role and activities of immigrant organisations, revealing a generally positive reception.

Keywords: immigrants, immigrant organisations, immigrant societies, civic participation, Slovenia

